

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

Т. О. Дороніна

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«___» _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____

«___» _____ 20__ р.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ

Магістерська робота студентки
групи ЗОПНм-22

ступінь вищої освіти: магістр

спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки

Коростій Вікторії Вячеславівни

Керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Макаренко І.Є.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS __ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Коростій Вікторія Вячеславівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	7
1.1. Сутність понять «вчитель», «вчитель фізичної культури», «професійна діяльність» у науково-педагогічній літературі	7
1.2. Психолого-педагогічні проблеми готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності	12
Висновки до першого розділу.....	30
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	32
2.1. Структурні компоненти формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.....	32
2.2. Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності	45
Висновки до другого розділу	52
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА З ПЕРЕВІРКИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	54
3.1. Аналіз стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у Криворізькому державному педагогічному університеті.....	54
3.2. Методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.....	60
Висновки до третього розділу	67
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ.....	80

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна суспільна реальність ставить перед системою освіти значні завдання, зокрема у сфері фізичної культури та спорту. Вимоги до якості освіти в цій галузі вимагають наявності висококваліфікованих фахівців, які здатні ефективно сприяти формуванню фізичної активності, здорового способу життя, а також розвивати спортивні таланти та навички учнів.

Професійна діяльність вчителя фізичної культури вимагає не лише відповідності стандартам кваліфікації, але й вищого рівня готовності до виконання важливих педагогічних завдань. Вчителі фізичної культури мають бути не лише фахівцями у своїй предметній галузі, але й педагогами, здатними виховувати гармонійну особистість через фізичну активність [54, с. 131].

Професійний рівень учителів формується під час їхньої усвідомленої професійної діяльності, але основні аспекти професіоналізму складаються під час професійної підготовки, в ході якої проводиться цілеспрямоване навчання та виховання майбутнього фахівця [33, с. 82].

Недостатня розробленість даної проблеми, її практична значущість для формування професійних якостей майбутнього спеціаліста зумовила вибір теми нашої магістерської роботи, а саме: **«Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності»**.

Магістерська робота присвячена дослідженню питання формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Готовність вчителів до виконання педагогічних завдань, пов'язаних із фізичним вихованням учнів, є суттєвим аспектом ефективності освітнього процесу в цій галузі. Дослідження робить акцент на виявленні ключових аспектів готовності майбутніх учителів фізичної культури, а також на розробці та впровадженні педагогічних підходів для підвищення цієї готовності.

Тему магістерської роботи затверджено на засіданні кафедри педагогіки Криворізького державного педагогічного університету (Протокол № 3 від 27

жовтня 2022 року) та вченою радою фізико-математичного факультету Криворізького державного педагогічного університету (Протокол № 3 від 03 листопада 2022 року).

Мета дослідження – виокремити та теоретично обґрунтувати психолого-педагогічні особливості формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у системі вищої педагогічної освіти.

Відповідно до мети дослідження сформульовано основні **завдання**:

1. Визначити ступінь розробленості проблеми дослідження в педагогічній теорії та практиці, уточнити понятійний апарат дослідження.
2. Виявити та проаналізувати стан досліджуваної проблеми у сучасній практиці роботи Криворізького державного педагогічного університету;
3. Розробити та охарактеризувати модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності .
4. Розробити методичні рекомендації щодо підвищення ефективності формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності .

Об'єкт дослідження – фахова підготовка майбутніх учителів у закладі вищої педагогічної освіти.

Предмет дослідження – психолого-педагогічні особливості формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у системі вищої педагогічної освіти.

Для вирішення поставлених завдань застосовується комплекс **методів дослідження**:

- *теоретичні* – аналіз психолого-педагогічної літератури, осмислення новаторського і передового досвіду з проблеми, що досліджується; класифікація, систематизація, узагальнення з метою визначення ступеня розробленості проблеми дослідження в педагогічній теорії та практиці, обґрунтування психолого-педагогічних особливостей формування готовності

майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у системі вищої педагогічної освіти;

- *емпіричні* – педагогічне спостереження за здобувачами освіти; бесіди зі здобувачами освіти і викладачами, опитування здобувачів освіти щодо виявлення стану досліджуваної проблеми.

Результати дослідження мають **практичну значущість**, оскільки вони створюють конкретні орієнтири та можливості для управління процесом підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Матеріали дослідження можуть використовуватися у процесі створення навчальних і методичних посібників, під час складання навчальних програм для підготовки фахівців освітньої галузі.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та загальних висновків, списку використаних джерел, що налічує 82 найменування. Загальний обсяг роботи складає 88 сторінок, із них 69 сторінок основного тексту. У роботі вміщено 3 додатки (6 сторінок).

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність понять «вчитель», «вчитель фізичної культури», «професійна діяльність» у науково-педагогічній літературі

Ефективність процесу фізичного виховання учнів багато в чому залежить від особистості вчителя фізичного виховання, його компетентності, педагогічної майстерності, особистісних якостей, управлінського потенціалу тощо. Тому, на нашу думку, необхідно розтлумачити такі ключові поняття кваліфікаційної роботи як: «вчитель», «фізична культура», «професійна діяльність».

Вчитель – це ключовий суб'єкт освітнього процесу, який відіграє важливу роль у формуванні та розвитку особистості учня. Його завдання включають в себе організацію навчально-виховного процесу, передачу знань, розвиток навичок та виховання цінностей. Вчитель має бути професійно підготовленим, мати високий рівень кваліфікації та бути здатним впливати на розвиток особистості учня через педагогічну діяльність [4, с. 9].

Сучасне суспільство вимагає від вчителя більш широкого спектру компетенцій, включаючи не лише передачу інформації, але й розвиток критичного мислення, комунікативних навичок, творчого підходу до навчання. Вчителі сьогодення повинні бути гнучкими та адаптивними, спроможними використовувати сучасні технології та інноваційні методи навчання [28, с. 245].

Поняття «вчитель» є об'єктом вивчення і роздумів багатьох науковців, особливо в галузі педагогіки, психології, соціології та інших гуманітарних наук. Хочемо розглянути деякі підходи до визначення даного поняття.

В. Сухомлинський вважав, що учительська професія – це «людинознавство», а от щодо розгляду і обґрунтування поняття «вчитель», то його думки схожі із визначенням попереднього науковця К. Ушинського. В. Сухомлинський зазначає «вчитель – це перший, а потім і головний світоч в

інтелектуальному житті школяра, він пробуджує в дитині жадобу знань, повагу до науки, культури, освіти» [61, с. 50].

У методиці М. Монтесорі вчитель називається «директором» або «гідом». Її педагогічний підхід базується на ідеї, що вчитель має створити оточення, де діти можуть вивчати і досліджувати світ самостійно і у найбільш зручному темпі. Вчитель у методиці М. Монтесорі є спостерігачем, який слідкує за індивідуальними потребами та інтересами кожного учня і надає дітям можливість самостійно обирати завдання та матеріали для навчання. М. Монтесорі наголошує, що «вчитель – це фасилітатор навчання, який створює умови для самостійного дослідження та розвитку учнів, а не традиційний диктатор знань» [74].

П. Нуньєс, швейцарський педагог та філософ освіти, в своїх працях розглядає поняття «вчитель» як важливий фактор у процесі освіти та виховання. Він підкреслює, що вчитель має важливу роль у сприянні розвитку особистості учня. Вчитель, на думку педагога, це фасилітатор, ментор, вихователь і головний організатор освітнього процесу учнів [56, с. 148].

Багато різних видатних педагогів і науковців розглядають вчителя як ключового учасника в освітньому процесі. Вони визначають вчителя як фахівця, який впливає на розвиток дитини, передає знання та виховує. Для багатьох учених важливо підкреслити, що вчитель має бути компетентним, має розвивати та навчати учнів.

Поняття «вчитель фізичної культури» є специфічним і визначає особливу роль та відповідальність вчителя в галузі фізичного виховання та спорту. У науково-педагогічній літературі це поняття розглядається з різних точок зору, враховуючи педагогічний, фізіологічний та спортивний аспекти [73, с. 317].

З педагогічного погляду, «вчитель фізичної культури» визначається як особа, яка має спеціальну педагогічну підготовку у галузі фізичного виховання та спорту. Він відповідає за організацію та проведення фізичних занять, спортивних тренувань, та розвиток фізичних якостей учнів або студентів.

Вчителю фізичної культури доручається завдання формування фізичної активності, здорового способу життя та спортивної культури серед учнів [13, с. 85].

З фізіологічного погляду, «вчитель фізичної культури» розглядається як фахівець, який має знання про фізіологію людського організму та вплив фізичних навантажень на здоров'я. Він враховує фізіологічні особливості учнів та створює програми фізичних вправ, які сприяють розвитку фізичних якостей та покращенню здоров'я [13, с. 89].

З точки зору спортивного підходу, «вчитель фізичної культури» визначається як тренер, який працює з учнями або студентами в галузі спорту. Він організовує тренування, вчить техніку та стратегію в різних видах спорту, та сприяє розвитку спортивних досягнень [13, с. 93].

Поняття «вчитель фізичної культури», на нашу думку, вказує на фахівця, який спеціалізується на навчанні та розвитку фізичних навичок, спортивних здібностей та загального фізичного здоров'я здобувачів освіти у навчальних закладах. Наразі у сучасному дискурсі немає достатньої кількості наукових джерел або видатних науковців, які спеціалізуються саме на цьому понятті. Однак, варто виокремити деяких видатних фахівців як у галузі педагогіки, так і у галузі фізичної культури, спорту та фізичного виховання, які зробили важливий внесок у розвиток цієї проблематики, як-от:

1. Дж. Дьюї (John Dewey). Дж. Дьюї був американським філософом та педагогом, який вніс значний внесок у галузі освіти та фізичного виховання. Він підкреслював важливість фізичної активності і її ролі в розвитку особистості. Його праця «Дослідження з педагогіки» («Democracy and Education»), опублікована у 1916 році, стала однією з найважливіших праць у галузі педагогіки. Хоча Дж. Дьюї не був безпосередньо спеціалізований на вчителях фізичної культури, його ідеї та педагогічні погляди застосовувалися до всіх галузей освіти, включаючи фізичну культуру: *дослідницький підхід* (Дж.Дьюї підкреслював як важливість навчання через дослідження та дію. Вчителі фізичної культури можуть заохочувати учнів вивчати своє тіло та

навички через активну практику та дослідження); *співробітництво* (вчений вважав, що навчання має відбуватися в контексті спільноти, де учні можуть взаємодіяти, співпрацювати та вчити одне від одного тощо. Наприклад, вчителі фізичної культури можуть створювати сприятливі умови для командної роботи та спільного навчання); *підвищення якості життя* (вчителі фізичної культури мають допомагати учням зрозуміти важливість фізичного здоров'я та активного способу життя) тощо [77].

2. Д. Хіггінс Чу (Donald Chu). Д. Чу був визнаним фахівцем у галузі фізичної підготовки та реабілітації спортсменів. Він розробив інноваційні методики фізичного виховання та тренування спортсменів [76].

3. Л. Мороз (Lyudmila Moroz). Українська фахівчиня у галузі фізичного виховання і спорту, яка внесла вагомий внесок у розвиток методик та програм фізичної культури та спорту для дітей та молоді [16, с. 45].

4. Й.-Ф. Г. Шметтерлінг (Johannes Friedrich Hermann Schultz). Німецький лікар та вчений, який розвинув метод релаксації та автораціональної тренування, що використовується в спорті та фізичному вихованні [48, с. 260].

Таким чином, формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності має свої специфічні риси і особливості, які відрізняють його від інших спеціалізацій:

1. Майбутні вчителі фізичної культури повинні бути прикладом для своїх учнів у плані активного та здорового способу життя. Їх фізична підготовка має бути на високому рівні, оскільки вони повинні володіти різними видами фізичної активності і демонструвати їх учням.

2. Майбутні вчителі повинні знати не лише фізичні вправи, але й методики їх викладання та виховання. Вони повинні розуміти, як структурувати навчальний процес, враховуючи вікові та індивідуальні особливості учнів.

3. Майбутні вчителі повинні вивчати педагогічні методи та техніки, які специфічні для фізичного виховання. Вони повинні навчитися веденню уроків, розробці навчальних планів і програм, оцінюванню фізичних досягнень учнів.

4. Вчителі фізичної культури повинні розуміти психологічні особливості учнів, вміти створювати позитивне та мотивуюче навколишнє середовище для навчання та розвитку дітей.

5. Майбутні фахівці в сфері фізичної культури повинні бути обізнані в питаннях безпеки під час фізичних занять та знати заходи для запобігання травмам.

6. Вчителі повинні володіти комунікативними навичками, що дозволять їм ефективно взаємодіяти зі своїми учнями, батьками та колегами.

7. Вчителі фізичної культури повинні бути ознайомлені зі специфікою навчальних програм та особливостями роботи в школах, спортивних клубах та інших навчальних закладах [62, с. 174].

Поняття «професійна діяльність» в контексті вчителя фізичної культури визначає робочу галузь, завдання та відповідальність, які вони несуть у процесі навчання та виховання учнів. Це поняття включає в себе різні аспекти, такі як педагогічні компетенції, планування навчальних процесів, взаємодію з учнями та батьками, та виховання соціокультурних цінностей.

З педагогічного погляду, «професійна діяльність» вчителя визначається як система педагогічних процесів та методів, спрямованих на досягнення освітніх та виховних цілей. Вона включає в себе планування та організацію навчально-виховного процесу, використання педагогічних методів та засобів, а також взаємодію з учнями та співпрацю з батьками.

З психологічного погляду, «професійна діяльність» вчителя включає в себе розуміння психології учнів, їхніх потреб та індивідуальних особливостей. Вона охоплює використання психологічних методів та підходів для підтримки психологічного розвитку учнів, вирішення конфліктів та сприяння їхньому соціальному та емоційному благополуччю [60, с. 25].

Термін «професійна діяльність» розглядається в різних наукових галузях, включаючи педагогіку, психологію, соціологію, менеджмент, економіку та інші. Науковці з різних галузей займалися вивченням та аналізом професійної діяльності, розроблювали теорії та підходи, що допомагають краще

розуміти це поняття. Наведемо приклад деяких видатних науковців, які зробили значний внесок у дослідження та аналіз поняття «професійної діяльності»:

1. Д. Шьон (Donald Schön). Відомий американський вчений в галузі педагогіки та менеджменту. Він досліджував поняття «рефлексія в дії» та «рефлексія над дією» у професійній діяльності і розвивав концепцію «рефлексивної практики» [81, с. 259].

2. Е. Венгер. Французький соціолог, який працює в галузі теорії спільноти практики. Він розглядає професійну діяльність як соціальну практику, яка базується на спільнотах індивідів, які спільно розв'язують питання та навчаються [82].

3. М.Фуллан (Michael Fullan). Канадський педагог та вчений у галузі освіти, який вивчає професійну діяльність вчителів та лідерів освіти, а також питання підвищення якості професійної діяльності [29, с. 33].

4. Д. Кольб (David A. Kolb). Американський психолог та вчений в галузі освіти, автор теорії «навчання дорослих», яка вивчає процеси навчання та розвитку в рамках професійної діяльності [79].

5. А. Фішер (Andreas Fischer). німецький вчений, який спеціалізується на професійній діяльності, освіті і вдосконаленні навичок [29, с. 34].

Отже, проаналізувавши праці вищезазначених науковців ми зробили висновок, що професійна діяльність – це вид діяльності, який вимагає високого рівня спеціалізованих знань, навичок і досвіду в конкретній галузі або професії. Це робота, яка виконується професіоналами відповідно до встановлених стандартів, правил та норм, і часто вона має важливий вплив на суспільство, економіку та інші аспекти життя.

1.2. Психолого-педагогічні проблеми готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності

Важливими чинниками формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності є професійно важливі якості особистості, які мають індивідуально-психологічний характер і є необхідними

та достатніми для виконання діяльності на визначеному рівні. Ці якості взаємодіють і корелюють з основними показниками результативності діяльності. Вони є багатофункціональними, і кожна професія має свій набір таких якостей.

Головною особливістю готовності до професійної діяльності є її інтегративний характер, що проявляється у внутрішній системності та взаємозв'язку основних компонентів особистості професіонала. Ця готовність характеризується стійкістю, стабільністю та послідовністю функціонування цих компонентів, що створює психологічну єдність та цілісність особистості професіонала, що в свою чергу сприяє високій продуктивності професійної діяльності [64, с. 174].

Отже, поняття професійної готовності розглядається як теоретична категорія, що відображає як результат освітнього процесу, так і установку чи ставлення особистості до її майбутньої професійної діяльності.

На сучасному етапі розвитку суспільства, школа потребує професійно компетентних учителів фізичної культури, які б знали та майстерно використовували сучасні методи та технології навчання. Вони повинні бути готові впроваджувати нові форми використання фізичної активності для навчання, сприяючи розвитку різних аспектів фізичної культури серед учнів.

Завданням вчителів є формування фізичного здоров'я учнів, спонукання школярів до здорового способу життя, підтримка фізичного здоров'я нації, виховання народного здоров'я та розвиток особистості з активною громадянською позицією [65, с. 269].

Проте варто зазначити, що під час досліджень стану професійної діяльності студентів-випускників вчителів фізичної культури, виявлено наявність певних труднощів та завдань у галузі навчання та виховання. Ці проблеми стосуються як психологічних, так і педагогічних аспектів.

Готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності пов'язана з численними психолого-педагогічними проблемами, які можуть виникати під час їх підготовки.

Професіоналізм особистості досягається в результаті розвитку та збагачення складних та особистісних здібностей, які визначають успішність у конкретній галузі діяльності. Розвиток професіоналізму пов'язаний з інтенсивним розвитком цих здібностей на рівень обдарованості.

Особистий професіоналізм залежить від розвитку таких якостей, які впливають на результативність діяльності. Існують особистісно-індивідуальні особливості, які є необхідними для успішної професійної діяльності загалом (наприклад, загальна інтелектуальність, творчий склад розуму, моральні та етичні норми поведінки, мовні навички, аналітичне мислення, розвинена інтуїція та спостережливість), а також для конкретного напрямку діяльності [59, с. 152].

Іноді у системі професійно важливих якостей виділяють спеціальну групу особистісно-ділових чи особистісно-професійних якостей. (див. рис. 1.1)

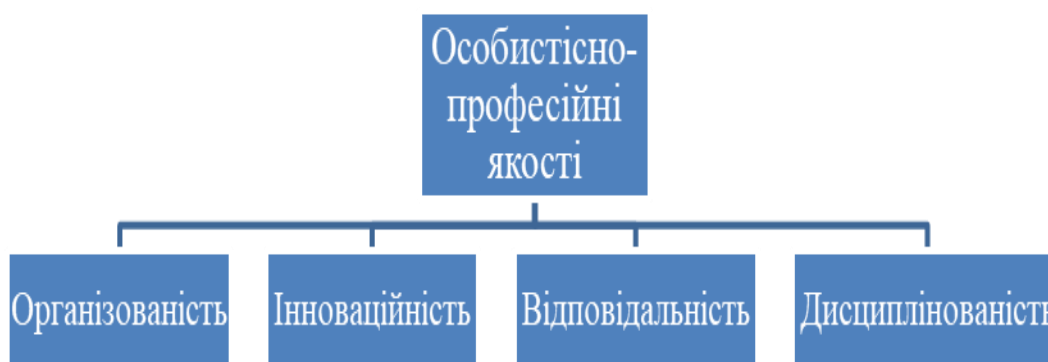

Рис. 1.1. Особистісно-професійні якості майбутніх учителів фізичної культури

Психологічна готовність – це стан, що характеризується здатністю суб'єкта праці активувати свої ресурси для виконання конкретної діяльності [58].

Згідно з вищенаведеними точками зору, готовність, як психологічний аспект, складається із таких компонентів: когнітивного, мотиваційного, емоційного та діяльнісного.

У сучасних вітчизняних педагогічних традиціях, психологічна готовність до педагогічної діяльності отримала значну увагу та розглядається як один з компонентів професійної компетентності. У цьому контексті,

готовність відображає психологічні особливості фахівця, які набувають відповідні компетенції. Дослідники пропонують різні критерії для оцінки рівня готовності до педагогічної діяльності, включаючи педагогічні, психологічні та інформаційно-цифрові аспекти, також самоствалення, особистість, рівень амбіцій та міжособистісні відносини [59, с. 154].

М. Томчук запропонував структуру формування психологічної готовності до загальної професійної діяльності, узагальнюючи внутрішність цього поняття у контексті вітчизняних досліджень. Ця категорія набуває особливого значення в контексті трансформацій, пов'язаних зі впровадженням Нової української школи (НУШ) [63, с. 43].

Н. Павлик, вивчаючи функціональну спрямованість вчителів у новому освітньому середовищі, визначила чотири провідні компоненти формування психологічної готовності, включаючи ціннісно-мотиваційні, креативно-пізнавальні, морально-комунікативні та емоційно-вольові аспекти, і також висвітлила питання творчого потенціалу вчителя як частину його психологічної готовності [53, с. 178].

Креативність і здатність до дивергентного мислення також розглядаються в публікаціях І. Берецького, Е. Карпаті та Д. Каплана та ін. Крім того, Н. Павлик пропонує інструменти для вимірювання готовності до творчої педагогічної діяльності [75].

Науково-педагогічні дослідження психологічних проблем готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності є важливою темою у галузі освіти та спорту. Ці проблеми стосуються психологічних аспектів, які впливають на якість підготовки вчителів і, відповідно, на ефективність навчання та виховання учнів у галузі фізичної культури.

Серед психологічних проблем, які можуть виникнути у майбутніх учителів фізичної культури та вплинути на їхню готовність до професійної діяльності можна виокремити такі:

1. Мотивація вчителя фізичної культури впливає на якість його роботи. Майбутні вчителі можуть мати проблеми з мотивацією, зокрема, бути

невизначеними щодо вибору даної професії або не мати достатньої мотивації для вивчення педагогічних аспектів фізичної культури.

Мотивація великою мірою визначає, наскільки студенти готові до обраної професії та наскільки вони будуть успішними в ній. Деякі студенти можуть обирати цю професію не через справжню пристрасть до фізичної активності та спорту, а через інші фактори, такі як вплив сім'ї чи соціальний статус. Це може призвести до низької мотивації вивчати предмет та практикувати його.

У процесі підготовки до професії можуть виникати труднощі та стреси, які призводять до втрати мотивації студентів. Наприклад, перевищена навантаженість, відчуття невпевненості у власних здібностях або конфлікти в навчальному середовищі. Якщо студенти не досягають успіхів у власній фізичній підготовці або в навчанні, це може призвести до втрати мотивації та віри у власні здібності. Важливо створювати можливості для студентів отримувати позитивний досвід та підтримку.

Деякі студенти можуть бути мотивовані зовнішніми факторами, такими як гроші або соціальний статус, і не мати внутрішньої мотивації для викладання фізичної культури. Це може вплинути на якість їхньої професійної діяльності.

Якщо студенти не бачать чіткої кар'єрної перспективи в галузі викладання фізичної культури, це може підірвати їхню мотивацію для вибору цієї професії [19, с. 113].

2. Вчителі фізичної культури повинні мати психофізичну готовність через активний характер своєї діяльності. Проблеми зі здоров'ям або стресом можуть вплинути на їхню готовність до професійної роботи.

Психофізична готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності відіграє важливу роль у їхній успішній практиці. Ця готовність охоплює не лише психологічні аспекти, але й фізичні, оскільки вчителі фізичної культури повинні бути самі фізично активними та здоровими, щоб викладати іншим здоровий спосіб життя.

Вчителі фізичної культури повинні мати гарну фізичну підготовку та підтримувати власне здоров'я. Це включає в себе здатність до виконання фізичних вправ, знання про правильне харчування та здатність ділитися цією інформацією зі своїми учнями. Вчителі фізичної культури повинні мати високий рівень психологічної стійкості. Вони можуть зіткнутися з труднощами в навчанні та вихованні учнів і мають бути здатними ефективно впоратися зі стресом та викликами, що виникають під час роботи.

Готовність до професійної діяльності також включає в себе педагогічні навички, такі як планування уроків, управління класом, мотивація учнів та ефективне використання педагогічних методів і технологій. Вчителі фізичної культури повинні мати глибокі знання в галузі фізичної культури, спорту та здорового способу життя. Це включає в себе розуміння фізіології, технік виконання вправ, правил ігор та інших аспектів спорту.

Готовність до професійної діяльності також вимагає високого рівня мотивації та відданості своїй професії. Вчителі фізичної культури повинні бути віддані своїм учням та сприяти розвитку фізичного здоров'я та активного способу життя. Важливо надавати майбутнім вчителям фізичної культури можливості для розвитку цих аспектів психофізичної готовності під час їхньої підготовки [19, с. 115].

3. Учитель фізичної культури спілкується зі школярами та колегами. Психологічні проблеми у міжособистісних відносинах, такі як конфлікти або проблеми спілкування, можуть ускладнити викладання та виховання учнів. Міжособистісні відносини грають важливу роль у готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Ці відносини охоплюють взаємодію майбутнього вчителя з учнями, колегами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу. Вони впливають на ефективність викладання та виховання, а також на загальний успіх вчителя в професії.

Майбутні вчителі повинні розуміти, як побудувати позитивні відносини зі своїми учнями. Це включає в себе розвиток навичок комунікації, розуміння потреб та інтересів учнів, та здатність мотивувати їх до активної фізичної

активності та здорового способу життя. Вчителі фізичної культури часто працюють в команді з іншими педагогами та фахівцями. Важливо розвивати навички співпраці, комунікації та взаємодії з колегами, щоб досягти спільних цілей у галузі освіти та фізичного розвитку учнів.

Вчителі повинні також вміти вести діалог з батьками учнів та включати їх у процес фізичного виховання. Важливо будувати довіру та співпрацю з батьками для досягнення кращих результатів у розвитку дітей. Майбутні вчителі повинні розуміти важливість підтримки позитивних соціальних відносин серед учнів. Це включає в себе роботу над попередженням конфліктів та створення сприятливого соціального середовища.

Розуміння та розвиток цих аспектів міжособистісних відносин важливі для підготовки майбутніх учителів фізичної культури до ефективної професійної діяльності. Вчителі, які мають добрі міжособистісні навички, здатні досягати кращих результатів у викладанні та вихованні учнів та сприяти їхньому фізичному та соціальному розвитку [24, с. 175].

4. Робота вчителя фізичної культури може бути досить напруженою через потребу в організації фізичних занять та вихованні учнів. Спрацювання стресу та надмірне навантаження можуть вплинути на психологічну готовність вчителів до роботи.

Питання стресу та навантаження грають важливу роль у готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Оскільки вчителі фізичної культури відповідають за фізичний розвиток та здоров'я учнів, їхній роботі супроводжує велике фізичне та емоційне навантаження. Вчителі фізичної культури проводять тренування та уроки з фізичної активності, що може бути фізично виснажливим. Важливо відпочивати, дотримуватися правильного харчування та здійснювати фізичні вправи для підтримки свого фізичного здоров'я.

Робота вчителя фізичної культури може бути емоційно навантаженою, особливо при взаємодії з різними віковими групами учнів та в умовах спортивних змагань. Вчителі повинні розвивати стресостійкість та навички

саморегуляції для ефективного керування своїми емоціями. Вчителі фізичної культури часто мають графіки роботи, які включають в себе декілька класів у день та позашкільні заходи. Це може бути досить виснажливим. Важливо розробляти ефективні методи планування та керування часом.

Вчителі фізичної культури можуть стикатися з учнями, які переживають стрес або психологічні труднощі. Важливо розвивати навички співчуття та підтримки для допомоги учням у подоланні цих проблем. Майбутні вчителі фізичної культури повинні отримувати якісну професійну підготовку та мати можливість для професійного розвитку. Також важлива підтримка з боку адміністрації та колег для підтримки в управлінні стресом та навантаженням [24, с. 176].

Ми вважаємо, що врахування цих аспектів і розробка стратегій для подолання стресу та навантаження є важливими для підготовки майбутніх учителів фізичної культури до успішної професійної діяльності.

5. З урахуванням сучасних методів та технологій у навчанні фізичної культури, майбутні вчителі повинні бути психологічно готові до впровадження інновацій у свою роботу.

Психологічна готовність до інновацій грає важливу роль у готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Оскільки сучасний світ швидко змінюється, вчителі повинні бути готові до впровадження нових методів та технологій навчання, а також до інноваційних підходів у фізичному вихованні. Вчителі фізичної культури повинні бути відкриті до нових ідей, методів та підходів. Важливо мати позитивне ставлення до змін та готовність вчитися новому.

У світі інновацій швидко змінюються вимоги до вчителів. Вчителі повинні бути гнучкими та адаптивними до змін, швидко реагувати на виклики та знаходити ефективні рішення. Інновації вимагають творчого мислення. Вчителі фізичної культури повинні бути здатні генерувати нові ідеї та розвивати креативні методи навчання. Робота з інноваціями може бути викликаючою, тому вчителі повинні мати внутрішню мотивацію для

впровадження змін. Вчителі повинні бути здатні до співпраці з іншими вчителями, фахівцями, адміністрацією та батьками для успішної реалізації інноваційних проектів.

Майбутні вчителі повинні мати доступ до навчання та підтримки впродовж своєї кар'єри для розвитку навичок, пов'язаних із впровадженням інновацій. Впровадження інновацій може бути супроводжене стресом. Вчителі повинні розвивати стресостійкість та навички саморегуляції. Психологічна готовність до інновацій допомагає майбутнім вчителям фізичної культури ефективно впроваджувати зміни та сприяє підвищенню якості навчання та фізичного виховання учнів [51, с. 211].

6. Вчителі фізичної культури повинні мати психологічну готовність до самостійної роботи та розвитку власної творчості у професійній діяльності.

Майбутні вчителі повинні бути здатні до самостійного вивчення нової інформації, оновлення своїх знань та вдосконалення методів навчання. Самостійність у навчанні дозволяє вчителям бути в тренді і використовувати актуальні методи та технології. Майбутні вчителі повинні розвивати навички планування та організації уроків, враховуючи потреби та інтереси учнів. Самостійне створення уроків дозволяє вчителям адаптувати матеріал до конкретних ситуацій та груп учнів. Вчителі фізичної культури повинні розвивати творчий підхід до навчання, шукати нові способи зацікавити учнів та робити заняття цікавими і ефективними. Творчість допомагає вчителям розробляти нові ігри, вправи та методики, які можуть покращити якість фізичного виховання.

Майбутні вчителі повинні навчатися бути ініціаторами у власному навчанні та в професійній діяльності. Ініціативність допомагає знаходити нові можливості для розвитку та покращення процесу навчання. Креативне мислення дозволяє вчителям шукати незвичайні рішення проблем та розробляти оригінальні підходи до навчання та виховання. Воно сприяє інноваціям у фізичному вихованні.

Хоча самостійність важлива, вчителі фізичної культури також повинні бути здатні до ефективної співпраці з іншими вчителями, фахівцями та адміністрацією школи. Колективна робота дозволяє досягти кращих результатів. Забезпечення майбутніх учителів фізичної культури навичками самостійності та творчості сприяє підвищенню їх професійної готовності та здатності до ефективного навчання і виховання учнів [51, с. 213].

На нашу думку для підготовки якісних вчителів фізичної культури, необхідно вирішувати ці психологічні проблеми та забезпечувати їхню психологічну готовність до професійної діяльності.

Вчені пропонують низку педагогічних якостей, важливих для професії вчителя, при цьому намагаються визначити найбільш істотні з точки зору ефективності педагогічної діяльності. П.М. Щербань до значущих якостей вчителя відносить чуйність, терплячість, вимогливість, повагу до дітей, розуміння і милосердя [71, с. 172]. Н.П. Волкова додає до перерахованих якостей справедливість, позитивний емоційний настрій, відчуття міри, педагогічний такт, культуру мовлення, особистий приклад [14, с. 269].

Як вважає дослідниця Н.В. Бордовська «усі компоненти педагогічних здібностей вчителя не тільки взаємопов'язані, але і в значній мірі перетинаються. Так, наприклад, організаторський компонент діяльності педагога можна розглядати як своєрідний синтез гностичних, проектувальних, конструктивних і комунікативних здібностей, втілений в безпосередній взаємодії вчителя з тими, хто навчається. Отже, успішність виконання педагогічної діяльності залежить не від однієї, а від поєднання різного виду здібностей, при цьому сукупність, яка дає однаковий результат, може бути утворена завдяки різним здібностям. Таким чином, за відсутності необхідних задатків для розвитку одних педагогічних здібностей, їх дефіцит може бути компенсований за рахунок кращого розвитку інших» [54, с. 132].

На думку І.П. Підласого, до особистісних якостей педагога належать «...людяність, порядність, відповідальність, оптимізм, інтерес до життя вихованців, об'єктивність, щедрість, потреба в спілкуванні, скромність,

доброту, самокритичність та багато інших», а також, як вважає К.К. Платонов, витримка, доступність і товарицькість, вміння працювати колегіально, винахідливість і кмітливість у роботі. У свою чергу, Галагузова визначає ключові особистісні якості, які є важливими для сучасного педагога: це гуманістичні цінності (такі як доброта, альтруїзм, повага до себе); психологічні риси (висока активність розумових процесів, стійкість емоцій і вольові якості, стійкість психічного стану); психоаналітичні здібності (здатність контролювати себе, критичне ставлення до себе, а також вміння реалістично оцінювати свої можливості); психолого-педагогічні якості (здатність до спілкування, співчутливість, вміння використовувати візуальні методи, вміння впливати мовою) [31, с. 24].

Н.Є. Мойсеюк виділяє серед професійно значущих якостей педагога домінантні, периферійні, негативні і професійно неприпустимі. Автор вважає, що негативно впливають на педагогічну діяльність такі якості: мстивість, неврівноваженість, незібраність, байдужість до вихованців, зарозумілість, упередженість. Несумісні з професією вчителя грубість, рукоприкладство, безвідповідальність, професійна некомпетентність, обмеженість світогляду, аморальність, алкоголізм тощо [46, с.146].

Однією з головних ознак готовності до педагогічної діяльності вчителя фізичної культури С.Ю. Балбенко вважає основні професійно важливі якості і об'єднує їх у такі групи: якості, які визначають спрямованість особистості (ідейні переконання, соціальні потреби, моральна орієнтація, усвідомлення соціального і суспільного зв'язку, громадська відповідальність, суспільна активність); якості, які визначають фізкультурно-педагогічну спрямованість особистості (любов до дітей, інтерес до фізичної культури, спостережливість, педагогічний такт, організаційні можливості, вимогливість, самооцінка, стриманість, професійна працездатність); якості, які визначають пізнавальну активність (інтереси, відчуття нового, готовність до самоосвіти) [4, с. 7].

Таким чином, готовність до педагогічної діяльності включає низку різних компонентів, які на думку Г.С. Костюка, «взаємопов'язані, залежать один від одного, але кожен з них вимагає до себе специфічної уваги» [15, с. 19].

У свою чергу педагогічні проблеми готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності можуть бути різноманітними, як-от:

1. Деякі майбутні вчителі можуть мати недостатні знання про сучасні методи навчання та організацію уроків з фізичної культури. Це може обмежити їх здатність ефективно навчати учнів.

Низький рівень методичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є серйозною проблемою, яка може впливати на якість їх професійної діяльності. Майбутні вчителі можуть не мати достатньої підготовки щодо сучасних методик навчання фізичної культури, включаючи оновлені підходи до фізичної реабілітації, здоров'язбереження та ін. Інновації у галузі фізичної культури постійно розвиваються. Майбутні вчителі можуть не бути належно ознайомлені з останніми науковими відкриттями та передовими методами навчання.

Низький рівень практичного досвіду та недостатня кількість навчально-практичних занять можуть призвести до відсутності необхідних навичок у майбутніх вчителів.

Майбутні вчителі можуть не мати належної підтримки та наставництва з боку досвідчених колег або викладачів. Деякі майбутні вчителі можуть бути менш мотивовані до самостійного вивчення методичних матеріалів та покращення своєї методичної майстерності. Спираючись на вищесказане ми пропонуємо наступні заходи для вирішення проблеми низького рівня методичної підготовки:

- актуалізація навчальних програм (навчальні програми повинні включати сучасні методичні підходи та інновації у галузі фізичної культури);

- забезпечення доступу до актуальних ресурсів (майбутні вчителі повинні мати доступ до наукових джерел, методичних матеріалів та інших ресурсів для самостійного навчання);
- підтримка та наставництво (важливо створити систему підтримки та наставництва для майбутніх вчителів, де досвідчені фахівці можуть ділитися своїми знаннями та допомагати у вирішенні методичних питань);
- стимулювання самостійного навчання (мотивацію до самостійного вивчення методичних аспектів можна підтримати за допомогою стимулів, таких як навчальні курси, семінари та інші форми підвищення кваліфікації);
- практичні заняття та відкрите спостереження (практичні заняття та можливість спостерігати за роботою досвідчених вчителів можуть допомогти набути необхідний практичний досвід) тощо.

Вирішення цих питань допоможе покращити методичну підготовку майбутніх учителів фізичної культури та підвищити якість їх професійної діяльності.

2. Вчителі фізичної культури повинні бути здатні керувати класом та створювати дисципліноване навчальне середовище. Проблеми з управлінням класом можуть впливати на якість навчання.

Управління класом є важливою складовою професійної діяльності вчителя фізичної культури, і в готовності майбутніх вчителів можуть виникати різні проблеми у цьому аспекті. Майбутні вчителі можуть стикатися з викликами в управлінні дисципліною та контролем у класі, особливо коли мають справу зі спортивними заняттями, де енергія дітей може бути високою.

У класі можуть виникати конфлікти між учнями, і майбутні вчителі можуть не мати належних навичок вирішення цих конфліктів. У групі учнів можуть бути різні рівні фізичних здібностей і інтереси, і вчителям потрібно вміло адаптувати заняття до потреб кожного учня. Деякі учні можуть бути

менш мотивовані до фізичної активності, і майбутнім вчителям потрібно розробляти методи стимулювання інтересу до фізичної культури.

У фізичній культурі можуть виникати надзвичайні ситуації, такі як травми під час занять. Майбутні вчителі повинні мати психологічну підготовку для ефективної реакції на такі ситуації. Сучасні технології можуть бути важливим інструментом для управління класом, і майбутнім вчителям може бути важко орієнтуватися в них [1, с. 69].

Для подолання цих проблем, ми пропонуємо майбутнім вчителям фізичної культури включати в свою підготовку наступні елементи:

- педагогічні програми повинні включати спеціалізовані курси з управління класом та психології в спортивному навчанні;
- майбутні вчителі можуть здійснювати стажування та спостереження в класах з досвідченими вчителями фізичної культури;
- навчання методам вирішення конфліктів та співпраці з учнями є важливим аспектом підготовки;
- майбутні вчителі можуть вивчати методика роботи з різнорівневими групами учнів та індивідуалізації навчання;
- використання інноваційних методів та технологій: (вивчення сучасних методів навчання та технологій допоможе покращити управління класом) тощо.

Розуміння та вирішення цих проблем допоможе майбутнім вчителям фізичної культури успішно впоратись з управлінням класом у процесі своєї професійної діяльності.

3. Учні мають різний рівень фізичних підготовки та індивідуальні потреби. Майбутні вчителі повинні вміти адаптувати програми та методика до конкретних потреб учнів. Відсутність навичок адаптації до індивідуальних потреб учнів може бути серйозною проблемою в готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Індивідуалізація навчання є важливим аспектом роботи вчителя фізичної культури, оскільки учні можуть мати різні рівні фізичних здібностей, інтереси та особисті обставини.

Причини:

- Майбутні вчителі можуть не мати належної підготовки в області індивідуалізації навчання та адаптації до різних потреб учнів.
- Брак знань в галузі педагогічної психології може призвести до нездатності вчителя розуміти і задовольняти індивідуальні потреби учнів.
- Вчителям може бути нав'язано стандартизований підхід до навчання, який не залишає місця для індивідуальності.

Способи вирішення:

- Майбутні вчителі повинні мати можливість проходити курси та навчання щодо індивідуалізації навчання.
- Включення в навчальні програми предметів, які охоплюють педагогічну психологію, допоможе майбутнім вчителям розуміти потреби та особливості кожного учня.
- Вчителям слід активно застосовувати індивідуалізовані методи навчання та надавати учням можливість вибору завдань та активностей, які відповідають їхнім потребам.
- Вчителі фізичної культури можуть співпрацювати з психологами та іншими спеціалістами, щоб отримати поради та підтримку в роботі з учнями з індивідуальними потребами.
- Сучасні технології можуть бути використані для створення індивідуалізованих навчальних програм та вправ.

Індивідуалізація навчання є важливим аспектом успішної професійної діяльності вчителя фізичної культури, і вирішення проблеми відсутності навичок в цій області є кроком до поліпшення готовності майбутніх вчителів [6, с. 134].

4. У деяких школах може бути обмежений доступ до необхідного спортивного обладнання та ресурсів для проведення уроків фізичної культури.

Обмежені ресурси та обладнання можуть бути серйозною проблемою для майбутніх учителів фізичної культури, оскільки вони можуть обмежувати можливості здійснення якісного фізичного виховання та навчання [6, с. 135].

Опрацювавши літературу з даного питання ми виділили декілька причин:

- Недостатнє фінансування для закупівлі обладнання та матеріалів може обмежувати доступ до необхідного обладнання.
- Старе або зіпсоване обладнання може бути небезпечним для використання та обмежувати можливості проведення занять.
- Відсутність великих спортивних залів або майданчиків може ускладнювати проведення занять та вправ.

Способи вирішення:

- Майбутні вчителі можуть спробувати звернутися до адміністрації школи або університету з проханням забезпечити необхідне обладнання.
- Можливість залучення додаткових ресурсів, таких як гранти або спонсорська підтримка, для закупівлі обладнання та матеріалів.
- Можливість розробляти та використовувати творчі підходи до навчання, які не потребують великих витрат на обладнання. Наприклад, використання імпровізованих засобів, таких як пляшки з водою або м'ячі зі старого одягу.
- Можливість встановлювати партнерські зв'язки з іншими школами або спортивними клубами для спільного використання ресурсів та обладнання.
- Можливість організувати фондування або благодійні акції для збору коштів на обладнання та розвиток спортивної інфраструктури.

Обмежені ресурси та обладнання можуть створювати виклики для майбутніх учителів фізичної культури, але творчість, співпраця та зусилля можуть допомогти знайти рішення для цих проблем.

5. Недостатня підтримка та наставництво з боку досвідчених вчителів може ускладнити процес адаптації майбутніх учителів до професійної діяльності. Відсутність підтримки та наставництва може бути серйозною проблемою для майбутніх учителів фізичної культури, оскільки вони потребують якісну підтримку та керівництво на шляху до професійного розвитку.

Причини:

- Деякі університети та навчальні заклади можуть мати обмежений наставницький персонал для студентів, що готуються стати учителями фізичної культури.
- Навчальні заклади можуть не надавати належної уваги підтримці та наставництву для майбутніх учителів фізичної культури.
- Деякі університети можуть не мати належних програм підготовки наставників для студентів.

Способи вирішення:

- Університети та навчальні заклади можуть розробити та впровадити програми наставництва для майбутніх учителів фізичної культури. Ці програми можуть включати в себе як академічне керівництво, так і практичну підтримку.
- Залучення досвідчених учителів фізичної культури як наставників або менторів для майбутніх учителів може забезпечити цінний досвід та підтримку.
- Заохочення взаємодії між студентами, майбутніми учителями та досвідченими фахівцями для обміну досвідом та підтримки.
- Вивчення можливостей залучення зовнішніх ресурсів, таких як спеціалізовані організації або федерації з фізичної культури, для надання підтримки та наставництва.
- Встановлення системи звітності та оцінки якості наставництва та підтримки для майбутніх учителів фізичної культури.

Важливо забезпечити, щоб майбутні вчителі фізичної культури мали доступ до належної підтримки та наставництва, оскільки це сприятиме їхньому професійному розвитку та покращить якість фізичного виховання у майбутньому [3, с. 17].

Ми вважаємо, що розв'язання цих педагогічних проблем вимагає покращення навчальних програм, підвищення методичної підготовки майбутніх учителів, підтримки та наставництва з боку шкіл і досвідчених фахівців у галузі фізичної культури.

Отже, спираючись на вищевикладений теоретичний матеріал ми вважаємо, що доцільно сформулювати такі психолого-педагогічні проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності:

1. Мотивація та вибір професії: важливо вивчити, які чинники впливають на вибір студентами цієї професії, а також як можна підтримувати та збуджувати їхню мотивацію до навчання та викладання фізичної культури.
2. Психологічна підготовка: визначити, які аспекти психологічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури можуть впливати на їхню ефективність у навчанні і вихованні.
3. Педагогічні навички: розглядати, які педагогічні методи та стратегії найбільше сприяють навчанню та розвитку учнів у галузі фізичної культури.
4. Фізична підготовка: оцінка фізичної підготовки майбутніх учителів, їхню готовність до власної фізичної активності та здатність впливати на фізичний розвиток учнів.
5. Соціальна взаємодія: розглядати, як майбутні вчителі взаємодіють зі своїми учнями, як вони створюють позитивне навчальне середовище та підтримують соціальний розвиток учнів.

6. Постійний професійний розвиток: важливо вивчити, як майбутні вчителі планують і здійснюють постійний професійний розвиток, оновлюють свої знання та навички в галузі фізичної культури та освіти.

Висновки до першого розділу

Проблема формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності залишається надзвичайно актуальною і важливою. У сучасному світі зростає увага до здорового способу життя та важливості фізичного здоров'я. Майбутні вчителі фізичної культури є ключовими фігурами у формуванні здорових звичок серед учнів. Важливо, щоб майбутні вчителі отримували не лише технічні знання про спорт, але й навчалися методам викладання, психологічним аспектам розвитку учнів та умінню мотивувати до фізичної активності. Швидкі зміни у суспільстві, технологічний розвиток та нові підходи до фізичної активності вимагають від вчителів гнучкості та здатності адаптуватися до нових умов.

Проведено аналіз основних теоретичних підходів до базових понять теми дослідницької роботи та важливих проблем, пов'язаних із підготовкою майбутніх учителів фізичної культури.

Дійшли висновку, що вчитель – це основна фігура в освітньому процесі, яка впливає на всебічний розвиток дитини, передає знання та формує її характер. Узагальнено, що більшість науковців наголошують на тому, що вчитель повинен бути компетентним у своїй професії, активно розвивати, навчати своїх учнів та виховувати тощо.

Розглядаючи різні точки зору, було встановлено, що «вчитель фізичної культури» – це фахівець, який спеціалізується на навчанні та розвитку фізичних навичок, спортивних здібностей та загального фізичного здоров'я здобувачів освіти у навчальних закладах. Але нажаль наразі у сучасному дискурсі немає достатньої кількості наукових джерел або видатних науковців, які спеціалізуються саме на цій проблематиці.

Аналізуючи праці ряду вітчизняних та зарубіжних науковців зроблено висновок, що професійна діяльність – це вид діяльності, який вимагає високого рівня спеціалізованих знань, навичок і досвіду в конкретній області або професії. Це робота, яка виконується професіоналами відповідно до встановлених стандартів, правил та норм, і часто вона має важливий вплив на суспільство, економіку та інші аспекти життя.

Опрацювавши підходи до проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності з боку психології і педагогіки, розглянувши різні погляди науковців виокремлено та охарактеризовано ряд психолого-педагогічні проблем, з якими можуть зіткнутися майбутні вчителі фізичної культури, а саме: мотивація та вибір професії, психологічна підготовка, педагогічні навички, фізична підготовка, соціальна взаємодія, постійний професійний розвиток.

Таким чином, вивчення цих аспектів може слугувати основою для розроблення у ході подальшого нашого дослідження моделі підвищення якості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до їхньої професійної діяльності.

РОЗДІЛ 2.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Структурні компоненти формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності

З огляду на наші теоретичні дослідження у першому розділі, ми вважаємо за доцільне виокремити такі психолого-педагогічні умови щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності:

- педагогічна підготовка (майбутні вчителі повинні отримати якісну педагогічну підготовку, яка включає в себе методи навчання, психологію та педагогічну технологію. Вони повинні розуміти, як ефективно передавати знання та розвивати навички учнів);
- знання у галузі фізичної культури (майбутні вчителі повинні мати глибокі знання у галузі фізичної культури, включаючи фізіологію, методика викладання спортивних дисциплін, техніку виконання вправ та багато іншого);
- практичний досвід (важливо, щоб майбутні вчителі мали можливість набути практичний досвід роботи з учнями під час стажування та педагогічної практики. Це допоможе їм розвинути навички керування класом та адаптувати методи навчання до потреб конкретних учнів);
- розвиток комунікативних навичок (вчителі фізичної культури повинні вміти ефективно спілкуватися з учнями, батьками та колегами. Це включає в себе вміння слухати, створювати мотивацію для зайняття фізичною активністю та вирішувати конфлікти);
- розвиток психологічної стійкості (робота у галузі освіти може бути виснажливою та стресовою. Майбутні вчителі повинні розвивати психологічну стійкість та вміння ефективно впоратися зі стресом);

- підтримка і наставництво (майбутні вчителі повинні мати можливість отримувати підтримку від досвідчених колег або наставників під час своєї педагогічної практики. Це допоможе їм вдосконалити свої навички та навчитися вирішувати педагогічні завдання);
- використання сучасних технологій (майбутні вчителі повинні бути ознайомлені з сучасними технологіями, які можуть допомогти в покращенні процесу навчання та створенні цікавих та інтерактивних уроків);
- професійна самосвідомість (майбутні вчителі повинні постійно вдосконалювати свої навички та вчитися на власних помилках. Розвиток професійної самосвідомості є важливим елементом готовності до професійної діяльності).

Орієнтуючись на ключові ідеї, розглянуті у науковій статті І. Кононенко «Аналіз наукових підходів до вивчення сутності поняття «професійне становлення майбутніх учителів»» [32], ми вважаємо, доцільним зазначити підходи до готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності:

1. Індивідуальний підхід. Орієнтований на особистість майбутнього вчителя фізичної культури. Враховує індивідуальні особливості, вподобання, мотивацію та здібності студента. Сприяє формуванню особистісних якостей, важливих для вчителя, таких як комунікабельність, толерантність, лідерські навички.

2. Теоретичний підхід. Зосереджений на теоретичних аспектах фізичної культури, педагогіки та методики викладання. Спрямований на засвоєння студентом теоретичних знань, які є основою для подальшої практичної діяльності. Включає в себе вивчення сучасних підходів до навчання та фізичного розвитку.

3. Практико-орієнтований підхід. Акцентує увагу на практичних навичках та досвіді викладання. Забезпечує можливості для студентів використовувати теоретичні знання у практичних ситуаціях, таких як уроки та

тренування. Розвиває вміння студента адаптуватися до різних умов та вивчати сучасні методи та технології у навчанні.

4. Професійний розвиток. Включає в себе постійне підвищення кваліфікації та участь у професійних спільнотах. Забезпечує можливості для самовдосконалення та вдосконалення професійних навичок вчителя фізичної культури. Спрямований на розвиток педагогічної майстерності та впровадження нових підходів у навчальний процес.

Ці підходи можуть взаємодіяти та комбінуватися в залежності від конкретних вимог програми підготовки вчителів фізичної культури.

У високоінформаційному і сучасному світі роль фізичної культури і спорту значно зростає. Фізична активність стає не тільки важливою для збереження здоров'я, але і важливою частиною освіти та соціального розвитку суспільства. У цьому контексті вчителі фізичної культури відіграють ключову роль у формуванні фізичної активності та спортивної культури учнів. Отже, важливо, щоб майбутні вчителі фізичної культури були готові до своєї професійної діяльності. У цьому розділі ми розглянемо структурні компоненти формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності [16, с. 44].

Фізична культура є важливою складовою освіти та здорового способу життя. Майбутні вчителі фізичної культури відіграють важливу роль у формуванні здорового фізичного розвитку та культурно-спортивних навичок учнів. Отже, вони повинні мати високу готовність до професійної діяльності. Цей підрозділ присвячений вивченню структурних компонентів, які впливають на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

Готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності – це комплексна характеристика, яка включає в себе психологічні, фізичні, педагогічні та методичні аспекти, необхідні для ефективного виконання професійних обов'язків вчителя фізичної культури.

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності включає ряд компонентів, які спільно сприяють розвитку їхньої професійної компетентності та успішній роботі в цій галузі (див. рис. 2.1).

Рис. 2.1 Компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності

Мотиваційні компоненти грають важливу роль у формуванні готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності. Мотивація визначає, наскільки студенти готові і зацікавлені розвивати свої професійні навички та вирішувати виклики, які стоять перед вчителем фізичної культури. Розрізняють мотиваційні компоненти, які впливають на готовність майбутніх учителів фізичної культури:

Внутрішня мотивація:

- природна пристрасть до фізичної активності та спорту;
- прагнення спільно ділитися своїми знаннями та ентузіазмом з іншими;
- бажання покращити власні фізичні здібності та здоров'я.

Соціальна мотивація:

- бажання впливати на здоровий спосіб життя учнів та сприяти їхньому фізичному розвитку.

- прагнення створювати сприятливу спортивну атмосферу у навчальному закладі;
- інтерес до міжособистісних відносин та командної роботи у спорті.

Професійна мотивація:

- сприйняття вчителя фізичної культури як важливого суб'єкта виховання і формування здорового способу життя учнів;
- бажання розвивати свою професійну кар'єру в сфері фізичної культури та спорту;
- сприйняття вчителя фізичної культури як важливого фактора формування фізичної активності в суспільстві.

Особистісна мотивація:

- бажання досягати особистого задоволення та задоволення від своєї професійної діяльності;
- усвідомлення важливості власного внеску у фізичне виховання та спортивний розвиток учнів;
- бажання навчатися, покращувати свої навички та досліджувати нові методики й тенденції у фізичній культурі [17, с. 144].

Важливо розуміти, що мотивація може бути різною для кожного майбутнього вчителя фізичної культури і може змінюватися з часом. Формування готовності до професійної діяльності вимагає врахування цих мотиваційних компонентів та створення умов для їхнього розвитку. Мотивовані студенти будуть більш успішними у навчанні та у майбутній роботі вчителями фізичної культури [17, с. 145].

Педагогічні компоненти передбачають розвиток навичок та знань, необхідних для успішного навчання та виховання учнів у галузі фізичної культури. Майбутні вчителі повинні розуміти педагогічні методи та підходи, бути здатними планувати та проводити уроки, а також взаємодіяти з учнями та мотивувати їх до фізичної активності.

Педагогічні компоненти важливі для формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Ці компоненти

включають в себе основні аспекти педагогічної підготовки та виховання [17, с. 146].

Методична готовність:

- оволодіння сучасними методиками викладання фізичної культури;
- розробка навчальних планів та програм для уроків та тренувань;
- вміння оцінювати навчальний прогрес учнів і спортсменів.

Комунікативна готовність:

- вміння встановлювати позитивні взаємини з учнями та спортсменами;
- здатність ефективно спілкуватися та мотивувати до фізичної активності;
- навички вирішення конфліктів і ведення групових занять.

Організаторська готовність:

- планування та координація фізичних занять, тренувань та спортивних заходів;
- вміння управляти групами учнів або спортсменів та забезпечувати їхню безпеку;
- організація і участь у спортивних змаганнях та інших фізичних подіях.

Педагогічна етика та професійні цінності:

- розуміння і дотримання педагогічних норм, правил та етичних стандартів;
- розвиток професійних цінностей, таких як відповідальність, толерантність, підтримка інклюзивного навчання.

Педагогічна та психологічна рефлексія:

- спроможність аналізувати власну педагогічну діяльність і психологічні взаємини з учнями;
- самооцінка і пошук шляхів для покращення своєї роботи та власного професійного зростання.

Ці педагогічні компоненти є важливими для підготовки майбутніх учителів фізичної культури та допомагають їм стати успішними педагогами та вихователями.

Психологічні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності включають різні аспекти психологічного стану, особистісних рис, навичок та знань, які важливі для успішного викладання та виховання учнів у галузі фізичної культури [2, с. 126].

Емоційна стабільність:

- здатність керувати власними емоціями та стресом під час взаємодії з учнями та спортсменами;
- розуміння важливості психологічної стійкості для педагогічної діяльності.

Емпатія та співпереживання:

- здатність співчувати та розуміти емоції та потреби учнів та спортсменів;
- ефективна комунікація та підтримка психологічного комфорту учнів.

Мотивація та самомотивація:

- розвиненість внутрішньої мотивації для навчання та викладання фізичної культури;
- здатність стимулювати себе до саморозвитку та досягнення високих професійних результатів.

Адаптивність та гнучкість:

- здатність адаптувати свою педагогічну діяльність до різних груп учнів, враховуючи їхні потреби та здібності;
- готовність до змін та адаптації до нових вимог та технологій у фізичній культурі.

Самоосвіта та психологічний розвиток:

- бажання постійно вдосконалювати свої психологічні та педагогічні знання;
- самоаналіз та рефлексія для вдосконалення власної діяльності.

Знання психології спорту:

- розуміння психологічних аспектів тренування, мотивації, психології перемоги та поразки у спорті;
- здатність застосовувати ці знання у роботі зі спортсменами та учнями.

Підготовка до впливу на психологічний стан:

- вміння створювати мотивуючу та психологічно сприятливу атмосферу на тренуваннях та уроках фізичної культури;
- знання технік психологічного впливу на підвищення мотивації та психологічної стійкості учнів та спортсменів.

Ці психологічні компоненти є важливими для підготовки майбутніх учителів фізичної культури та допомагають їм ефективно впливати на психологічний стан [2, с. 127].

У сучасному світі, де фізичне здоров'я та активний спосіб життя стають усе важливішими, роль вчителя фізичної культури набуває особливого значення. Майбутні вчителі фізичної культури відіграють важливу роль у формуванні фізичних здібностей, здоров'я та спортивної активності молодого покоління. Однак, для успішного виконання своєї професійної діяльності, вони повинні мати відповідну фізичну підготовку та навички.

Фізична активність вчителя фізичної культури є необхідною умовою для ефективного виконання професійних обов'язків. Майбутні вчителі повинні мати відповідний рівень фізичної активності та здоров'я, який би слугував прикладом для їхніх учнів. У цьому підрозділі проводиться аналіз важливості фізичної активності для майбутніх учителів фізичної культури та її впливу на їхню готовність до професійної діяльності [5, с. 15].

Фізичні компоненти формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності охоплюють аспекти фізичної підготовки та здоров'я, які є важливими для успішної роботи вчителів у цій галузі.

Фізична активність:

- майбутні вчителі повинні бути прикладом фізично активного способу життя, проявляючи інтерес до різних видів фізичної активності та спорту;
- важливо мати високий рівень фізичної активності та витривалості для ефективної роботи на уроках та тренуваннях.

Знання фізіології та медицини:

- розуміння фізіологічних процесів, які відбуваються в організмі під час фізичної активності, допомагає вчителям створювати безпечні та ефективні тренувальні програми;
- знання про першу медичну допомогу та вміння реагувати на можливі травми та медичні випадки на тренуваннях.

Технічна підготовка:

- володіння технікою та обладнанням, яке використовується в навчанні та спорті, є важливим для успішного проведення уроків та тренувань;
- знання правил та методів безпеки при використанні спортивного обладнання.

Здоров'я та фізична готовність:

- здоров'я і фізична готовність вчителів є важливим аспектом, оскільки вони повинні бути здатними виконувати фізичні завдання та підтримувати енергійний ритм на уроках та тренуваннях;
- регулярна фізична активність та збалансована дієта сприяють збереженню здоров'я вчителів.

Ергономіка та безпека:

- знання про правила безпеки та ергономіку допомагає уникнути травм та надмірного навантаження під час проведення фізичних занять;
- створення безпечного та комфортного середовища для учнів на уроках фізичної культури.

Ці фізичні компоненти допомагають майбутнім вчителям фізичної культури ефективно виконувати свої обов'язки та створювати сприятливі умови для фізичного розвитку та спортивного виховання учнів [10, с. 407].

Майбутні вчителі фізичної культури відіграють важливу роль у формуванні фізичних здібностей, здоров'я та активного способу життя учнів та спортсменів. Їхня професійна діяльність вимагає специфічних знань, навичок та методичних компетенцій, які допомагають досягти максимальних результатів у навчанні.

Методичні компоненти важливі для формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Вони включають в себе навчальні методики, технології викладання та організаційні аспекти, які допомагають вчителям стати компетентними та успішними в своїй роботі. Ось деякі ключові методичні компоненти:

Оволодіння методиками викладання:

- знання різних методик викладання фізичної культури, включаючи різні підходи до навчання та тренувань;
- вміння вибирати найефективніші методи в залежності від потреб та особливостей учнів.

Розробка навчальних планів та програм:

- вміння створювати навчальні плани та програми для різних рівнів освіти (початкова, середня, вища);
- урахування вимог і стандартів у галузі фізичної культури та спорту.

Індивідуалізація навчання:

- здатність адаптувати навчання до потреб та можливостей кожного учня;
- врахування індивідуальних особливостей та рівня підготовки кожного студента.

Використання сучасних технологій:

- вміння використовувати сучасні педагогічні технології, включаючи відеоуроки, інтерактивні ресурси та інші засоби навчання;
- використання комп'ютерних програм для обліку прогресу учнів та планування тренувань.

Оцінка та аналіз навчального процесу:

- здатність об'єктивно оцінювати навчальний прогрес учнів та спортсменів.
- аналіз результатів та корекція навчання для досягнення найкращих результатів.

Професійний розвиток:

- постійна самоосвіта та вдосконалення методичних навичок у галузі фізичної культури;
- участь у професійних семінарах, конференціях та інших заходах для обміну досвідом та оновлення знань.

Ці методичні компоненти допомагають майбутнім вчителям фізичної культури стати кваліфікованими педагогами, які здатні ефективно викладати та організовувати фізичну активність для учнів та спортсменів [12, с. 12].

Засоби формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності можуть бути різноманітними і включати в себе різні ресурси, інструменти та методи. Опрацювавши науково-методичну літературу ми виокремлюємо такі:

1. Основний засіб формування готовності майбутніх учителів фізичної культури - це вища освіта. Університети та коледжі пропонують спеціалізовані програми навчання, де студенти вивчають теоретичні та практичні аспекти фізичного виховання.

2. Проведення педагогічної практики в школах та інших навчальних закладах дозволяє майбутнім вчителям набувати досвіду в роботі з учнями та вчителями-наставниками.

3. Використання педагогічних посібників та методичної літератури допомагає майбутнім вчителям оволодівати основними методами навчання та виховання у галузі фізичної культури.

4. Відеоуроки та демонстраційні матеріали дозволяють майбутнім вчителям бачити практичне виконання вправ, методик та прийомів.

5. Участь у спеціалізованих курсах та тренінгах дозволяє поглибити знання та навички в конкретних аспектах фізичного виховання.

6. Участь у професійних конференціях та семінарах допомагає майбутнім вчителям слідкувати за останніми тенденціями у галузі фізичної культури та спорту.

7. Інтернет містить безліч онлайн-ресурсів, де можна знайти матеріали для самостійного навчання, включаючи відеоуроки, блоги, форуми та віртуальні спільноти професіоналів у цій галузі.

8. Створення портфоліо, де зберігаються роботи, проєкти та відгуки, є засобом відстеження особистого та професійного розвитку.

Комбінування цих засобів дозволить майбутнім вчителям фізичної культури ефективно формувати свою готовність до професійної діяльності та розвивати необхідні навички та знання [13, с. 257].

Серед методів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності ми виокремили: словесні, наочні та практичні [71, с. 262].

Словесні методи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності включають в себе використання спеціальних інструкцій, рекомендацій, мотиваційних слів і стимулів для підвищення їхньої мотивації та підготовки до майбутньої професії.

Проведення мотиваційних бесід з майбутніми вчителями фізичної культури, підкреслюючи важливість їхньої майбутньої професії та ролі у розвитку здоров'я та фізичної активності учнів.

Спільне обговорення важливих питань. Залучення майбутніх учителів до обговорення актуальних проблем та завдань у галузі фізичної культури та спорту, що стимулює їхню активність та аналіз.

Забезпечення системи надання відгуків та конструктивної критики, яка сприяє удосконаленню навчальних навичок та професійного зростання [71, с. 270].

Наочні методи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності передбачають використання візуальних

матеріалів, об'єктів та практичних завдань для покращення їхнього розуміння і навичок у галузі фізичної культури.

Спостереження та аналіз відеозаписів фізичних вправ, тренувань та спортивних заходів для розвитку вмінь визначати технічні помилки та способи їх виправлення. Використання графіків, схем та діаграм для візуалізації різних аспектів фізичної активності, стратегій гри та педагогічних методик. Використання технологій віртуальної реальності для створення інтерактивних навчальних симуляцій та тренувань.

Ці наочні методи допомагають майбутнім вчителям фізичної культури краще розуміти та набувати практичний досвід у цій галузі, покращуючи їхні навички та готовність до професійної діяльності [71, с. 272].

Майбутні вчителі фізичної культури можуть використовувати різні практичні методи для підвищення своєї готовності до професійної діяльності [14, с. 320]. Деякі з таких методів включають:

1. Майстер-класи. Участь у майстер-класах з досвідченими вчителями фізичної культури або тренерами може допомогти майбутнім вчителям вдосконалити свої навички та вивчити нові методики викладання. Вони можуть навіть самі проводити майстер-класи для інших студентів.

2. Проектна діяльність. Студенти можуть розробляти та впроваджувати власні проекти у сфері фізичної культури, такі як організація спортивних заходів, фітнес-програми, чи спортивні лагери для дітей. Це дозволяє їм отримати практичний досвід і розвинути організаторські та лідерські навички.

3. Рольова гра «Вчитель-учень». Участь у рольовій грі, де студенти виступають як вчителі та учні, дозволяє їм відчувати на собі обидві ролі та розвинути навички взаємодії та спілкування. Це також сприяє розвитку емпатії та розумінню потреб учнів [71].

Для визначення поточного стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності нами було виокремлено та охарактеризовано чотири рівні сформованості такої готовності:

1. Високий рівень готовності: студент володіє глибокими теоретичними знаннями в галузі фізичної культури та методики викладання. Проявляє високий рівень професійної компетентності та вміння застосовувати здобуті знання на практиці. Виявляє високий інтерес до постійного професійного розвитку та самоспостереження.

2. Достатній рівень готовності: студент має достатні теоретичні знання та практичні навички для викладання фізичної культури. Проявляє здатність до самостійної роботи та володіє базовими педагогічними навичками. Демонструє зацікавленість у власному професійному розвитку.

3. Середній рівень готовності: студент володіє базовими теоретичними знаннями та навичками, але може потребувати покращення в певних аспектах. Практичні навички можуть бути викладені в обсязі стандартної програми. Проявляє середній інтерес до постійного вдосконалення.

4. Низький рівень готовності: студент має обмежені теоретичні та практичні знання. Потребує значного покращення в педагогічних навичках та може виявляти недостатній інтерес до професійного розвитку.

Отже, оцінювання рівня готовності майбутніх учителів фізичної культури важливе для визначення напрямків їх подальшого професійного розвитку та підготовки.

2.2. Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у сучасних умовах вимагає врахування актуальних тенденцій та викликів у галузі фізичної культури та освіти. Ось деякі з ключових аспектів цього процесу:

1. Цифрові технології та віддалене навчання: у зв'язку з розвитком цифрових технологій, освіта перейшла до нового рівня. Майбутні вчителі фізичної культури повинні бути готові використовувати віддалені методи навчання, включаючи відеоуроки, онлайн-платформи та інші інструменти, щоб

забезпечити доступ до фізичного виховання у різних умовах, включаючи карантинні обмеження.

2. Здоровий спосіб життя та фізичне здоров'я: сучасна парадигма фізичної культури підкреслює важливість здорового способу життя та фізичного здоров'я. Майбутні вчителі повинні надавати пріоритет цим аспектам, а також вміти навчати учнів веденню активного та здорового способу життя.

3. Інклюзивна освіта: забезпечення доступності фізичної культури для всіх студентів, незалежно від їхніх фізичних можливостей та потреб, є важливою задачею. Майбутні вчителі повинні бути готові до роботи з різними групами учнів і розробки індивідуальних програм для кожного студента.

4. Професійний розвиток: освіта у галузі фізичної культури постійно змінюється, тож майбутні вчителі повинні бути готові до постійного професійного розвитку і вдосконалення своїх навичок. Участь у семінарах, майстер-класах та професійних конференціях є важливою частиною цього процесу.

5. Міжкультурна освіта: у світі глобалізації майбутні вчителі повинні розуміти та поважати різні культури та традиції. Вони повинні бути готові використовувати міжкультурний підхід у своїй роботі та навчанні учнів.

6. Спортивна безпека: забезпечення безпеки під час занять фізичною культурою та спортом є надзвичайно важливою складовою професійної діяльності вчителя. Майбутні вчителі повинні бути добре підготовлені до організації безпечних занять та управління травмами [1, с. 68].

Загалом, формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності вимагає поєднання традиційних та інноваційних методів навчання, а також врахування актуальних тенденцій та потреб у галузі фізичної культури та спорту.

Спираючись на стрімке впровадження нових освітніх систем, на нашу думку, доцільно виділити сучасні принципи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до безпосередньої практичної діяльності [20, с. 41]:

1. Принцип свідомості та активності: підготовка майбутніх учителів повинна сприяти їхній активній участі та свідомому набуттю знань та навичок.

2. Принцип наочності, доступності та індивідуалізації: навчання повинно бути інтерактивним, доступним та враховувати індивідуальні особливості студентів.

3. Принцип гармонійного розвитку особистості: метою навчання є створення умов для всебічного розвитку студентів.

4. Принцип зв'язку з життєдіяльністю: вивчення фізичної культури повинно враховувати її зв'язок з щоденним життям та здоров'ям.

5. Принцип оздоровчої спрямованості: навчання має сприяти покращенню фізичного та психічного здоров'я учнів.

6. Принцип природодоцільності: навчальні програми повинні відповідати природним законам розвитку людини.

7. Принцип культуродоцільності: освіта повинна сприяти культурному розвитку та вихованню студентів.

8. Принцип індивідуально особистісного підходу: навчання має враховувати індивідуальні потреби та особливості кожного студента.

9. Принцип ціннісно-сміслової спрямованості освіти: освіта повинна сприяти формуванню ціннісних орієнтацій та життєвих цілей студентів.

10. Принцип зв'язку навчання з вихованням: навчання та виховання мають бути взаємопов'язаними та сприяти формуванню гармонійних особистостей [20, с. 42].

Модель – це спрощена або узагальнена версія реальності, створена для пояснення, розуміння або прогнозування складних явищ, систем або процесів. Вона може бути візуальним зображенням, математичним виразом, комп'ютерною симуляцією або узагальненим поняттям, що допомагає вивчати певні аспекти реального світу [11, с. 6].

Моделювання – це процес створення або використання моделей для розуміння, аналізу або передбачення реальних явищ, систем або процесів. Це метод, який дозволяє спростити складність реального світу, створюючи

абстрактні представлення, що можуть бути використані для вивчення певних аспектів реальності [11, с. 8].

Аналізуючи поняття модель і моделювання, ми вважаємо, необхідним розроблення власної моделі, що допоможе ефективніше формувати готовність майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності.

В основу розробленої нами моделі було покладено такі три етапи роботи: мотиваційний, методично-практичний, оцінювально-підсумковий. З метою реалізації можливості розпочати впроваджувати дану модель викладачами в освітній процес необхідно дотримуватися розробленої нами поетапності роботи (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Етапи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності

Назва етапу	Характеристика етапу
Мотиваційний	Визначення мотивації студентів щодо вибору професії вчителя фізичної культури. Це може включати в себе їхні інтереси, цінності, ставлення до фізичної активності та спорту. Створення стимулів для активної участі у навчанні, підтримка зацікавленості студентів у вивченні фізичної культури та спорту.
Методично-практичний	Надання студентам теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для викладання фізичної культури. Це може включати в себе методiku викладання різних видів спорту, педагогічні техніки та прийоми, організацію фізичних занять. Забезпечення можливості студентам отримати практичний досвід в реальних умовах навчальних закладів, що дозволяє їм застосовувати здобуті знання та навички на практиці. Розвиток здатності студентів до встановлення зв'язків між фізичною культурою та іншими предметами, що сприяє розумінню комплексного підходу до навчання.
	Визначення рівнів та стандартів, за якими буде проводитися оцінювання готовності студентів до професійної діяльності вчителя фізичної культури. Оцінка знань, навичок та

Оцінювально-підсумковий	компетенцій студентів через різні форми оцінювання, такі як екзамени, захист курсових робіт, педагогічні практики тощо. Аналіз отриманих результатів для визначення ефективності навчального процесу та вдосконалення програми підготовки вчителів фізичної культури.
--------------------------------	---

Ці три етапи взаємодіють між собою та створюють комплексний підхід до формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Дані етапи і модель дозволяють не лише передавати знання студентам, а й розвивати їхні педагогічні та міжособистісні навички, формувати мотивацію та віру у власні можливості як майбутніх професіоналів у галузі фізичної культури.

Перший етап – мотиваційний. Головна його мета забезпечити формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності, тобто до безпосереднього проведення навчальних занять в освітніх закладах. Основне завдання сформувати інтерес до професійної діяльності та вдосконалити практичні цілі у роботі майбутніх вчителів фізичної культури (детальніше нижче у моделі). Також ми до цього етапу віднесли принципи і підходи до формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності, які детально описані у тексті кваліфікаційної роботи.

Другий етап – методично-практичний. До нього увійшли розглянуті нами психолого-педагогічні умови готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності, методи і засоби, які можна використовувати у роботі зі студентами закладів вищої педагогічної освіти.

Останній заключний етап – оцінювально-підсумковий. До нього увійшли компоненти і рівні, які допоможуть визначити нам наскільки якісно сформована готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

На основі розробленої нами педагогічної моделі (див. рис. 2.2) і її структурних елементів для формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності, ми розробили методичні рекомендації, які сприяють ефективній реалізації педагогічної моделі.

Мотиваційний етап

50

Мета: забезпечити формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

Завдання: сформувати зацікавленість у професійній діяльності та вдосконалити практичні цілі у роботі майбутніх вчителів фізичної культури, підвищити їх рівень теоретичних знань у галузі фізичної культури; удосконалити якість сформованих умінь і навичок у професійній діяльності; забезпечити стійкість до стресових ситуацій та професійну працездатність; покращити рівень фізичної підготовленості.

Принципи: принцип свідомості та активності; принцип наочності, доступності та індивідуалізації; принцип гармонійного розвитку особистості вчителя; принцип зв'язку з життєдіяльністю; принцип оздоровчої спрямованості; принцип природодоцільності; принцип культуродоцільності; принцип індивідуально особистісного підходу; принцип ціннісно-сислової спрямованості освіти; принцип зв'язку навчання з вихованням.

Підходи: індивідуальний; теоретичний; практико-орієнтований; професійний розвиток

Методично-практичний етап

Психолого-педагогічні умови:

- 1) педагогічна підготовка;
- 2) знання у галузі фізичної культури;
- 3) практичний досвід;
- 4) розвиток комунікативних навичок;
- 5) розвиток психологічної стійкості;
- 6) підтримка і наставництво; використання сучасних технологій;
- 7) професійна самосвідомість.

Методи: словесні (мотиваційна бесіда, дискусія, конструктивна критика (feedback)); наочні (відеоаналіз, графіки та схеми, віртуальна реальність); практичні (майстер-клас, проектна діяльність, рольова гра «Вчитель-учень»).

Засоби: педагогічна практика, фізичні вправи, методична література, онлайн-ресурси, курси та тренінги для вчителів ФК, конференції та семінари, портфоліо.

Оцінювально-підсумковий етап

Компоненти:

- мотиваційний;
- педагогічний;
- психологічний;
- фізичний;
- методичний

Рівні:

- високий;
- достатній;
- середній;
- низький

Результат: сформованість готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності в освітніх закладах.

Рис 2.2. Педагогічна модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності

Для того, щоб педагогічна модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності була дійсно ефективною, необхідно забезпечити виконання наступних кроків:

- актуалізацію навчальних програм, вони повинні бути відповідними сучасним вимогам та тенденції у галузі фізичної культури;
- забезпечити студентам можливість отримувати практичний досвід у реальних умовах роботи з учнями та спортивними групами;
- інтегрувати сучасні технології в навчальний процес для підвищення ефективності навчання та підготовки;
- залучати досвідчених педагогів до ролі наставників та менторів для майбутніх вчителів;
- забезпечити систему оцінювання та звітності, яка відображає рівень готовності студентів до професійної діяльності;
- створити стимули для підвищення мотивації студентів до навчання та досягнення успіхів у галузі фізичної культури;
- заохочувати студентів до постійного вдосконалення своїх професійних знань, умінь та навичок після закінчення навчання.

Таким чином, розроблена і описана нами педагогічна модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності спрямована на розвиток комплексної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, враховуючи їхні мотиваційні особливості, педагогічні навички та знання з методики викладання фізичної культури, а також здатність до ефективного оцінювання та аналізу результатів навчання. Модель дозволяє студентам не лише отримати теоретичні знання, але й розвивати практичні навички, сприяє їхній мотивації та педагогічній компетентності. Вона також покликана підготувати майбутніх вчителів до викликів інноваційного та динамічного освітнього середовища, розвиваючи їхню гнучкість та адаптивність до змін. Вона може бути адаптована та доповнена відповідно до конкретних потреб і особливостей навчального закладу чи програми підготовки вчителів фізичної культури. Важливо також враховувати сучасні тенденції у

фізичному вихованні та педагогіці для забезпечення якісної підготовки майбутніх учителів, які можуть ефективно працювати в сучасних умовах освітнього середовища.

Висновки до другого розділу

Проаналізовано та охарактеризовано структурні компоненти формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності: психолого-педагогічні умови, засоби і методи, підходи, рівні, принципи та етапи.

Так, виокремлено та теоретично обґрунтовано сукупність психолого-педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності, як-от: педагогічна підготовка; знання у галузі фізичної культури; практичний досвід; розвиток комунікативних навичок; розвиток психологічної стійкості; підтримка і наставництво; використання сучасних технологій; професійна самосвідомість.

Визначено та схарактеризовано ряд принципів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності: принцип свідомості та активності; принцип наочності, доступності та індивідуалізації; принцип гармонійного розвитку особистості вчителя; принцип зв'язку з життєдіяльністю; принцип оздоровчої спрямованості; принцип природодоцільності; принцип культуродоцільності; принцип індивідуально особистісного підходу; принцип ціннісно-сміслової спрямованості освіти; принцип зв'язку навчання з вихованням.

Запропоновано та проаналізовано такі методи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності: словесні (мотиваційна бесіда, дискусія, конструктивна критика (feedback)); наочні (відеоаналіз, графіки та схеми, віртуальна реальність); практичні (майстер-клас, проектна діяльність, рольова гра «Вчитель-учень»), а до *засобів* увійшли такі: педагогічна практика, фізичні вправи, методична література, онлайн-ресурси, курси та тренінги для вчителів ФК, конференції та семінари, портфоліо.

Виокремлено та схарактеризовано чотири рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури до безпосередньої практичної діяльності у навчальних закладах: високий; достатній; середній; низький.

Розроблено педагогічну модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Модель включає три послідовні етапи реалізації: мотиваційний; методично-практичний; оцінювально-підсумковий тощо.

Дійшли висновку, що ефективному впровадженню моделі сприяє комплексне і почергове застосування усіх структурних компонентів на кожному з етапів (не переходити до нового етапу, поки попередній не буде завершений) формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності з урахуванням важливого об'єднання змістовного наповнення, різних засобів та методів, які спрямовані на досягнення відповідних рівнів розвитку готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

Таким чином, з метою більш цілеспрямованої роботи з формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності вважаємо за доцільне розроблення спеціальної програми, яка б слугувала певним дороговказом з реалізації цього процесу тощо.

РОЗДІЛ 3.

ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА З ПЕРЕВІРКИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Аналіз стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у Криворізькому державному педагогічному університеті

У Криворізькому державному педагогічному університеті на природничому факультеті з 2017 року викладачі кафедри фізичної культури та методики її викладання пропонують всім охочим можливість отримати освіту за спеціальністю 014.11 Середня освіта (Фізична культура).

Спеціальність 014.11 Середня освіта (Фізична культура) у Криворізькому державному педагогічному університеті доступна на денній формі навчання на рівні бакалавра. Випускники цієї спеціальності отримують кваліфікацію вчителя фізичної культури та організатора у сфері спортивного туризму.

Студенти спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) здобувають знання і навички у таких галузях:

- глибоке розуміння анатомії та фізіології людського організму, особливостей фізичного розвитку та здоров'я;
- освоюють психологічні аспекти фізичного виховання і тренування, а також методи стимулювання та психологічної підтримки учнів;
- вивчають методи корекції і розвитку фізичних здібностей через фізичну культуру, спрямовані на покращення фізичного стану та здоров'я учнів;
- оволодівають спеціальними методиками навчання та виховання у галузі фізичної культури для середніх шкіл, включаючи планування уроків та оцінювання навчальних досягнень учнів;

– навчаються працювати з учнями, які потребують індивідуального підходу та корекційних методик в сфері фізичного виховання, зокрема з метою покращення їхньої фізичної активності та розвитку [50, с. 7].

Велика увага приділяється практичній підготовці студентів, яка проходить в провідних освітніх закладах м. Кривого Рога та Дніпропетровської області.

Грунтуючись на вищенаведеній інформації, платформою нашої дослідницької роботи було обрано Криворізький державний педагогічний університет. У дослідницькій роботі брали участь студенти природничого факультету, спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) (гр. ФК – 20), загальною кількістю 24 особи.

На початку нашої дослідницької роботи перед нами постало два основних завдання:

1. Провести опитування серед викладачів кафедри фізичної культури та методики її викладання в університеті з метою визначення їхнього ставлення до формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

2. Провести тестування серед студентів (група ФК – 20) з метою визначення рівня їхньої готовності до здійснення професійної діяльності в майбутньому як вчителів фізичної культури.

Для розуміння ставлення викладачів кафедри фізичної культури та методики її викладання в університеті (13 осіб) до процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності ми здійснили анкетування (Додаток А).

Результати цього опитування дозволяють зробити висновок, що викладачі справді вкладають зусилля у формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Так під час організації освітнього процесу прагнуть забезпечити студентів не лише теоретичними знаннями, але й практичними навичками, а також встановлюють мотиваційні фактори, що сприяють ефективному виконанню професійних завдань.

Викладачі зазначили, що вивчення всіх навчальних дисциплін спрямовано на те, що випускник спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) знає:

- закони і принципи розучування рухових умінь і навичок, володіє теорією і методикою розвитку рухових умінь і навичок в базових видах рухової активності;
- основні теоретичні положення в галузі фізичної культури;
- вимоги до оформлення документації та основні закономірності використання документів для здійснення освітнього процесу в галузі фізичного виховання;
- принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання з фізичної культури в закладах освіти;
- основи загальної теорії і методики фізичного виховання, особливостей організації та проведення різних форм занять фізичними вправами з урахуванням освітніх та виховних завдань, принципів та особливостей розробки програм, знає, як застосовувати на практиці основні вчення в галузі фізичної культури.
- сутність, принципи, методи, форми та організацію процесу навчання і виховання здобувачів освіти;
- актуальні технології педагогічного контролю і корекції, засобами і методами управління станом людини [50, с. 9].

Випускник спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) вміє:

- застосовувати на практиці основні положення фізіології, біомеханіки, морфології, психології, біохімії для розвитку фізичних (рухових) якостей, формування рухових умінь і навичок людей різних вікових груп, володіє засобами інтегрального гармонійного (розумового, духовного і фізичного) розвитку людини;
- орієнтуватись в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критичний аналіз одержаної інформації, а також адекватно оперувати нею під час професійної діяльності; добирати електронні освітні

ресурси, оцінювати їх ефективність для досягнення освітніх цілей відповідно до умов навчання, вікових особливостей, рівня підготовленості й потреб дітей;

- організовувати освітнє середовище для занять фізичною культурою, враховуючи правила безпеки життєдіяльності, протиепідемічні, санітарні норми і правила, а також проводити профілактичні заходи зі збереження й зміцнення здоров'я дітей та надавати (у разі необхідності) домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;
- розробляти навчально-методичні матеріали (робочі програми, навчально-тематичні плани) на основі освітнього стандарту та зразкових програм з урахуванням виду освітньої установи, особливостей класу / групи та окремих організацій;
- самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури зі здобувачами освіти в закладах середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, здійснювати позакласну фізкультурно-оздоровчу і спортивно-масову роботу (зокрема зі спортивного туризму й орієнтування);
- створювати умови для функціонування інклюзивного освітнього середовища під час реалізації в закладі освіти різних форм фізичної культури, передусім забезпеченням сприятливих умов для реалізації фізичної активності дітей із особливими освітніми потребами [50, с. 11].

На їхню думку, випускник спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) – це фахівець у галузі фізичної культури, який має бути відданим своєму предмету, мати розуміння фізичного розвитку і здоров'я учнів, а також мати певні характеристики та навички: любов до фізичної культури, розуміння учнів, емоційна стабільність, активність, творчий підхід, підхід до кожного учня, готовність допомагати долати труднощі.

Результати опитування свідчать про те, що викладачі прагнуть до постійного вдосконалення освітнього процесу. Вони роблять це через

впровадження нових навчальних предметів, зміну методів навчання та форм, а також поєднання традиційних та інноваційних підходів і технологій у навчанні.

Викладачі мають однакову думку, що ефективне формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності можливе за умови дотримання конкретних психолого-педагогічних умов, які ми теоретично обґрунтували вище у нашій роботі. Ці умови включають наступне:

1. Забезпечення постійної позитивної мотивації студентів для успішної професійної діяльності в майбутньому.

2. Оновлення змісту педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в рамках університетської освіти.

3. Використання інноваційних технологій у системі університетської освіти та активна залученість студентів до самостійної пізнавальної діяльності.

4. Створення сприятливого емоційного середовища для навчання.

Для оцінки готовності майбутніх учителів фізичної культури до виконання своєї професійної ролі було проведено анкетування. Студентам було запропоновано відповісти на питання (Додаток Б). Кожне запитання анкети містить по 4 варіанти відповіді. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент – 48 балів, мінімальна – 20. Пропонуємо детальніше ознайомитись із оцінюванням анкети.

- 42-48 – високий рівень;
- 34-41 – достатній рівень;
- 27-33 – середній рівень;
- 20-26 – низький рівень.

Аналіз результатів анкетування дозволив визначити, наскільки готові майбутні вчителі фізичної культури до виконання своїх професійних обов'язків. Щоб вирахувати відсоток студентів для кожного рівня, ми користувалися математичною формулою:

$$R = \frac{n}{N} * 100\%, \text{ де}$$

R – відсоток студентів відповідного рівня;

n – кількість студентів відповідного рівня;

N – загальна кількість анкетованих студентів.

Результати анкетування наведені в таблиці 3.1. і рис. 3.1.

Таблиця 3.1.

**Рівні готовності майбутніх учителів
фізичної культури до професійної діяльності**

Рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності (гр. ФК – 20)	Одержані результати (у %)
Високий	12,5%
Достатній	25%
Середній	45,8%
Низький	16,7 %

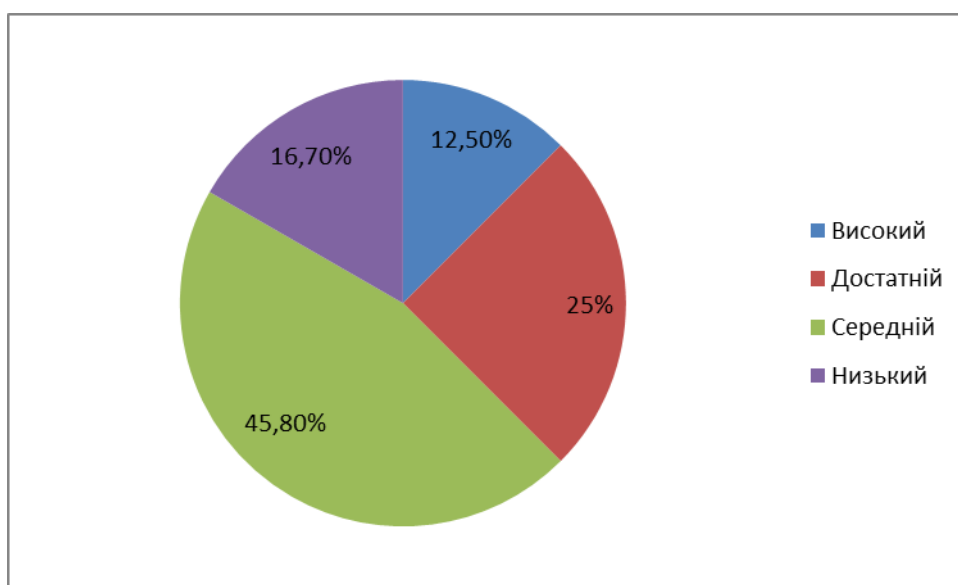

Рис. 3.1. Рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності

Проаналізувавши отримані дані із анкетування студентів, можемо зробити висновок, що високий рівень готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності виявили 12,5% респондентів; достатній рівень готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності виявили 25% осіб; середній рівень готовності майбутніх учителів

фізичної культури до професійної діяльності у 45,8% респондентів; низький рівень готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності наявний у 16,7% студентів. Отже, у студентів четвертого курсу спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) здебільшого переважають достатній та середній рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності.

Таким чином, результати нашої дослідницької роботи, яка включала вивчення стану проблеми у практиці закладу вищої педагогічної освіти, свідчать про те, що процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладі вищої освіти не відповідає усім вимогам аби сформувати готовність до професійної діяльності студентів. Щоб цю ситуацію змінити, необхідно встановити систематичну роботу щодо розвитку цієї ключової компетенції у майбутніх учителів фізичної культури та створити усі психолого-педагогічні умови, які будуть базуватися на наших теоретичних роз'ясненнях і сприятимуть належному вирішенню даної проблеми.

3.2. Методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності

Опанування дисципліни «Фізична культура» становить невід'ємну частину підготовки студентів до переходу від вивчення теоретичної складової фізичної культури як окремого предмета до її практичного використання у професійній діяльності. Тому ми вирішили підготувати методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності при дотриманні розробленої нами педагогічної моделі, що обґрунтована вище та теоретично описаних нами психолого-педагогічних умов, таких як: педагогічна підготовка; знання у галузі фізичної культури; практичний досвід; розвиток комунікативних навичок; розвиток психологічної стійкості; підтримка і наставництво; використання сучасних технологій; професійна самосвідомість.

На нашу думку, педагогічна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності має базуватися на педагогічній взаємодії, співпраці та співтворчості, а також на знанні теорії, що стосується безпосередньо дисципліни та ознайомленні з основними державними документами та умінням застосовувати їх теоретичний матеріал на практиці. Майбутні вчителі фізичної культури мають орієнтуватися у своїй практичній роботі на Державний стандарт базової середньої освіти, а саме знати, що «метою освітньої галузі фізичної культури є гармонійний фізичний розвиток особистості учня, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розширення рухового досвіду через формування стійкої мотивації учнів до занять фізичною культурою і спортом» [18].

Розробляючи власну навчальну програму з курсу «Фізична культура» важливим аспектом є підбір та розробка практичного матеріалу для студентів. Важливо підібрати відеозаписи, публікації засобів масової інформації, Інтернет ресурси, наукові статті та ін. Ці додаткові матеріали можуть стати засобом для організації самостійної роботи, самооцінювання та сформуєть уміння брати відповідальність за власне навчання та професійний розвиток. А для того щоб у студентів була зацікавленість та мотивація до постійного самовдосконалення і застосування набутих компетенцій, ми хочемо запропонувати підбірку безкоштовних курсів та вебінарів на сучасних освітніх платформах:

1. Курс «Нова фізична культура» (платформа «Prometheus») [37].
2. Вебінар «Фізична культура у середній ланці Нової української школи» (від «Всеосвіта» на YouTube) [8].
3. Вебінар «Фізична культура – дистанційна освіта» (платформа «edway») [7].
4. Вебінар «Уроки фізичної культури в умовах дистанційного навчання: сучасні інструменти та їх застосування» (платформа «На урок») [9].
5. Курс «Інтегровані уроки: від теорії до практики. Фізична культура»

(платформа «Піфагор») [36].

6. Курс «Особливості реалізації модуля «Гімнастика» на уроках фізичної культури» (платформа «Піфагор») [38].

7. Курс «Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології» (платформа «Піфагор») [39].

8. Курс «Створення онлайн проєктів та міжпредметних зв'язків. Фізична культура» (платформа «Піфагор») [40].

9. Курс «Впровадження STEM підходів на уроках Фізичної культури» (платформа «ІППО») [35].

10. Курс «Впровадження Державного стандарту базової середньої освіти на уроках Фізичної культури НУШ» (платформа «ІППО») [34].

Основними формами організації навчання є практичні заняття, які проводяться під керівництвом викладача та самостійна робота студентів із використанням рекомендованої літератури, консультацій, проведення заліків, іспиту. Загальний обсяг часу, відведений на вивчення курсу (нами було узято один семестр для розробки програми), становить 120 годин, з яких 72 години – це практичні заняття та 48 годин – самостійні роботи.

Зміст нашої програми наводимо нижче у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

**Зміст та структура навчальної дисципліни «Фізична культура»
(перший семестр)**

Назви тем	Кількість годин					
	денна форма навчання					
	усього	у тому числі				
Л		П	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Легка атлетика						
Тема 1. Аналіз та методика навчання техніки	10	-	6			4

спортивної ходьби та бігу на різні дистанції						
Тема 2. Аналіз та методика навчання техніки метання м'яча	10	-	6			4
Тема 3. Вивчення техніки стрибка у довжину	10	-	6			4
Тема 4. Вивчення техніки естафетного бігу	10	-	6			4
Разом за модуль 1	40	-	24			16
Модуль 2. Гімнастика						
Тема 5. Акробатика. Вправи у рівновазі	6	-	4			2
Тема 6. Вправи корегуючої гімнастики	6	-	4			2
Тема 7. Комплекси ЗРВ з предметами	8	-	4			4
Тема 8. Вправи на гнучкість та координацію	10	-	6			4
Тема 9. Атлетична гімнастика	10	-	6			4
Разом за модуль 2	40	-	24			16
Модуль 3. Волейбол						
Тема 10. Техніка стійок та пересувань	10	-	6			4
Тема 11. Техніка прийому та передачі м'яча двома руками зверху, знизу	10	-	6			4
Тема 12. Нижня пряма та верхня пряма подачі.	10	-	6			4

Правила та суддівство						
Тема 13. Техніка гри у нападі та захисті	10	-	6			4
Разом за модуль 3	40	-	24			16
Усього годин	120	-	72			48

Нижче ми пропонуємо для прикладу методичну розробку для практичного заняття з курсу «Фізична культура» (Модуль 3), під час створення якого наша увага була спрямована на формування і розвиток професійної компетентності у студентів та дотримання визначених психолого-педагогічних умов та педагогічної моделі.

Тема заняття: «Техніка гри у волейбол: напад і захист»

Мета заняття: вдосконалення техніки нападу та захисту; розвиток координації та швидкості реакції; підвищення рівня командного взаєморозуміння.

Вид заняття: практичне заняття.

Тип заняття: тренувальне, спрямоване на вдосконалення вмінь та навичок.

Обладнання: волейбольний м'яч; волейбольна площадка; маркери для позначення зон на майданчику; конуси для організації вправ; вправи для розвитку техніки; сітка; свисток; секундомір.

Форми та методи проведення: фронтальна, групова, індивідуальна робота; пояснення, показ, повторення для вивчення техніки; рівномірні, повторні, змінні вправи для розвитку фізичних якостей.

Методичне забезпечення: навчальна та робоча програми з фізичного виховання, методична розробка заняття.

Місце проведення: спортивний зал.

Час: 80 хвилин.

Хід заняття

I. Розминка (10 хв):

- Загальна розминка з акцентом на м'язи рук і ніг.
- Вправи для розвитку гнучкості та стійкості.

II. Техніка нападу (20 хв):

1) Удар зверху:

- Демонстрація коректної техніки удару.
- Групові вправи на покращення координації та точності.

2) Удар збоку:

- Пояснення ключових етапів виконання удару.
- Практичні вправи на поліпшення атаки.

3) Удар знизу (підбивання):

- Вказівки щодо правильної позиції тіла.
- Вправи на розвиток сили та точності підбивання.

III. Техніка захисту (15 хв):

1) Прийом м'ча:

- Пояснення рухів та позиції для ефективного прийому.
- Вправи на вдосконалення реакції на швидкості атаки.

2) Блок та відбивання:

- Деталі блоку та техніки відбивання.
- Групові вправи на синхронізацію дій захисників.

IV. Комбіновані вправи (10 хв):

- Вправи, які комбінують елементи нападу та захисту.
- Закріплення вивчених технік в реальних іграх.

V. Волейбольна гра (20 хв):

- Проведення контрольної гри.
- Фокус на застосуванні вивчених технік у грі.

VI. Розтяжка (5 хв):

- Спрямована розтяжка для відновлення м'язів.
- Обговорення успіхів, проблем та питань студентів.

VII. Заключне слово та мотиваційні коментарі.

Завдання для студентів:

- Активна участь у всіх вправах.
- Взаємна підтримка та комунікація в команді.
- Самостійний аналіз власних помилок та вдосконалення техніки.

Рекомендації для викладача:

- Використовуйте індивідуальний підхід до кожного студента.
- Залучайте студентів до обговорення стратегій та тактики гри.
- Створюйте позитивне середовище для навчання та розвитку.
- Надавайте зворотній зв'язок під час вправ та гри.
- Спонукайте студентів до самостійного аналізу та вдосконалення навичок.

Детально описані вправи ми розмістили у додатках (Додаток В).

Отже, визначимо ключові аспекти, що спрямовані на підготовку майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності: важливо наголосити на необхідності системності та комплексності застосування усіх методичних рекомендацій. Програма повинна охоплювати різні аспекти професійної діяльності, починаючи від академічних знань і закінчуючи методами організації уроків та взаємодії з учнями. Необхідно акцентувати увагу на практичних аспектах навчання. Майбутні вчителі повинні отримати достатню кількість практичного досвіду та мати можливість використовувати набуті навички у реальних умовах. Застосування практичних вправ сприяє активній залученості студентів. Це важливо для розвитку їхнього критичного мислення та аналітичних здібностей. Кожен студент має свої сильні та слабкі сторони, тому програма повинна бути гнучкою, щоб враховувати ці різниці. Важливо визначити систему оцінювання, що відобразить рівень підготовки студентів. Також важливо встановити механізми звітності та зворотного зв'язку від студентів для постійного вдосконалення програми. Закликати студентів до постійного професійного розвитку тощо.

Висновки до третього розділу

Аналіз стану досліджуваної проблеми у практиці закладу вищої педагогічної освіти, дозволяє стверджувати, що підготовка майбутніх учителів фізичної культури в університеті, ми вважаємо, не відповідає високим вимогам. На нашу думку, цей процес потребує серйозних і якісних змін. Для досягнення цієї мети необхідно впроваджувати систематичну роботу, яка прописана вище, застосовувати педагогічну модель зі студентами щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності та створювати оптимальні психолого-педагогічні умови, які сприятимуть вирішенню даної проблеми.

Ми розробили методичні рекомендації, які стосуються формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Ці поради базуються на аргументованих вище психолого-педагогічних умовах, таких як: педагогічна підготовка; знання у галузі фізичної культури; практичний досвід; розвиток комунікативних навичок; розвиток психологічної стійкості; підтримка і наставництво; використання сучасних технологій; професійна самосвідомість тощо.

ВИСНОВКИ

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності є надзвичайно актуальним в умовах сьогодення та набуває все більшої важливості та необхідності на сучасному етапі реформування освіти.

У ході дослідження проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності отримано такі висновки:

1. Визначено ступінь розробленості проблеми дослідження в педагогічній теорії та практиці, уточнено понятійний апарат дослідження

Так окреслено та розглянуто термінологічні аспекти («вчитель», «вчитель фізичної культури», «професійна діяльність»), пов'язані з предметом дослідження.

Дійшли висновку, що вчитель – це основна фігура в освітньому процесі, яка впливає на всебічний розвиток дитини, передає знання та формує її характер. Узагальнено, що більшість науковців наголошують на тому, що вчитель повинен бути компетентним у своїй професії, активно розвивати, навчати своїх учнів та виховувати тощо.

Розглядаючи різні точки зору, було встановлено, що «вчитель фізичної культури» - це фахівець, який спеціалізується на навчанні та розвитку фізичних навичок, спортивних здібностей та загального фізичного здоров'я здобувачів освіти у навчальних закладах.

2. Проаналізовано стан проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності у Криворізькому державному педагогічному університеті та проведено анкетування зі здобувачами освіти спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) та з викладачами, що забезпечують реалізацію навчальних дисциплін на цій спеціальності.

Встановлено, що процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури в закладі вищої освіти не відповідає усім вимогам аби сформувати їх готовність до професійної діяльності на високому рівні. Так, у студентів

четвертого курсу спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) здебільшого переважають достатній та середній рівні готовності до професійної діяльності.

3. Розроблено педагогічну модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Модель включає три послідовні етапи реалізації: мотиваційний; методично-практичний; оцінювально-підсумковий тощо.

Виокремлено структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності, до яких увійшли: рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності (високий, достатній, середній, низький); підходи (індивідуальний, теоретичний, практико-орієнтований, професійний розвиток); методи і засоби, принципи тощо.

Виокремлено та теоретично обґрунтовано сукупність психолого-педагогічних умов, які сприяють ефективному формуванню готовності вчителів фізичної культури до професійної діяльності, таких як: педагогічна підготовка; знання у галузі фізичної культури; практичний досвід; розвиток комунікативних навичок; розвиток психологічної стійкості; підтримка і наставництво; використання сучасних технологій; професійна самосвідомість.

4. Розроблено методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. З метою зацікавленості та мотивації здобувачів освіти до постійного самовдосконалення і застосування набутих компетенцій, запропоновано підбірку безкоштовних курсів та вебінарів на сучасних освітніх платформах тощо. Розроблено методичну розробку для практичного заняття з курсу «Фізична культура».

Дійшли висновку, що дане дослідження не є остаточним розв'язанням досліджуваної проблеми. Перспективою вважаємо подальше дослідження теоретичних і методологічних аспектів проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності з урахуванням принципу наступності освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллаєв А. К., Ребар І. В. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в сучасних умовах. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Т. 1. Вип. 10. С. 67–70.
URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/10/ra>
2. Абдуллаєв А. К., Ребар І. В. Творча система “Тренер – учень”. *Наукове сьогодні: стан та перспективи регіональних досліджень* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Мелітополь, 19 травня 2021 р. Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2021. С. 124–129.
3. Андрющенко Т. К. Теоретичні аспекти проблеми формування здоров’язбережувальної компетентності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2012. № 1(19). С. 11–20.
4. Балбенко С. Ю. Особистість вчителя фізичної культури та умови її формування у вищій школі: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Одеса, 1973. 19 с.
5. Белова Ю. Ю. Формування національних цінностей у студентів – майбутніх вчителів трудового навчання в процесі художньо-трудової діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02. Київ, 2004. 20 с.
6. Биков І. В. Наукові підходи до становлення професійної успішності майбутніх учителів Нової української школи. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 40. С. 133-136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2021_40_30.
7. Вебінар «Фізична культура – дистанційна освіта» (платформа «edway») URL: <https://edway.in.ua/uk/mpk/>.
8. Вебінар «Фізична культура у середній ланці Нової української школи» (від «Всеосвіта» на YouTube). URL: <https://www.youtube.com/>.
9. Вебінар «Уроки фізичної культури в умовах дистанційного навчання: сучасні інструменти та їх застосування» (платформа «На урок»). URL: <https://naurok.com.ua/>.
10. Верховська М. В. Готовність учителя фізичної культури до використання фізкультурно-оздоровчих технологій у роботі з учнями загальноосвітніх

навчальних закладів як педагогічна проблема. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2014. Вип. 34. С. 405–411.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2014_34_59.

11. Верховська М. В. Структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*. 2016. № 2. С. 5–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_FViS_2016_2_3.

12. Верховська М. В., Газаєв В. Н. Формування спеціальних рухових навичок викладачів фізичного виховання засобами фізкультурно-оздоровчих технологій. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*. 2019. № 1. С. 11–19.

13. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2018. 384 с.

14. Волкова Н.П. Педагогіка вищої школи. Київ: Академія, 2002. 576 с.

15. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : автореф. дис..... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04. Луганськ, 2006. 46 с.

16. Грибан Г. П. Фізичне виховання в здоровому способі життя сучасної студентської молоді. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. Вип. 4. С. 43–46.

17. Демченко В. В. Умови формування готовності до професійного самовдосконалення майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник Черкаського університету*. 2016. № 4. С. 144–147.

18. Державний стандарт середньої освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>

19. Дубасенюк О. А., Вознюк О. В. Особливості психолого-педагогічної регіональної підготовки майбутніх учителів як основи їх професійного становлення. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного*

- університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія. 2011. № 34. С. 111–118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2011_34_28.
20. Жуковський Є. І. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2013. № 1. С. 40–43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2013_1_13.
21. Жуковський Є. І. Шляхи вдосконалення змісту підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 63. С. 274–278. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2013_63_57.
22. Зайцева Ю. В. Формування готовності майбутніх учителів до організації фізкультурно-спортивної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах. *Імідж сучасного педагога*. 2015. № 1. С. 44–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2015_1_11.
23. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
24. Заплішний І. І., Боровик В. В., Кузьменко П. І. Особливості професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів до фізкультурно-оздоровчої діяльності. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер. : Психолого-педагогічні науки*. 2013. № 1. С. 173–176. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2013_1_40.
25. Зубалій М. Д. Методика фізичного виховання учнів 1-11 класів: навчальний посібник. Київ, 2011. 209 с.
26. Зубченко Л. В. Формування педагогічної творчості майбутніх учителів фізичного виховання у фаховій підготовці. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2013. № 5. С. 94–98.
27. Іванова Л. Упровадження фізичного виховання в навчальні заклади України як передумова становлення професійної підготовки майбутніх учителів

фізичної культури з учнями спеціальної медичної груп. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2015. № 2. С. 16–20.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fvs_2015_2_6.

28. Каплінський В. В. Професійне становлення майбутнього вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки: теорія і практика: монографія. Вінниця: «Твори», 2018. 492 с.

29. Каплінський В. В., Т. В. Белінська, А. О. Міненок Особливості зарубіжного досвіду підготовки майбутніх учителів в контексті їх професійного становлення. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2020. Вип. 4. С. 32–38.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2020_4_8.

30. Карасевич С. Структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-спортивної діяльності у загальноосвітній школі. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. - 2016. Вип. 2. С. 139-148. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpu_dpu_2016_2_18.

31. Карченкова М. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Переяслав-Хмельницький, 2006. 228 с.

32. Кононенко І. А. Аналіз наукових підходів до вивчення сутності поняття "професійне становлення майбутніх учителів". *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія*. 2016. Вип. 239. С. 137–150.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2016_239_21.

33. Котенева Ю. М. Професіоналізм майбутнього вчителя як складова його професійної кар'єри. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць*. 2014. №21. С. 80–85.

URL: <https://pedosvita.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/download/39/44>

34. Курс «Впровадження Державного стандарту базової середньої освіти на уроках Фізичної культури НУШ» (платформа «ІППО»).
- URL: <https://ippo.com.ua/training/>.
35. Курс «Впровадження STEM підходів на уроках Фізичної культури» (платформа «ІППО»). URL: <https://ippo.com.ua/training/>.
36. Курс «Інтегровані уроки: від теорії до практики. Фізична культура» (платформа «Піфагор»). URL: <https://pifa.com.ua/training/>.
37. Курс «Нова фізична культура» (платформа «Prometheus»)
- URL: <https://prometheus.org.ua/>.
38. Курс «Особливості реалізації модуля «Гімнастика» на уроках фізичної культури» (платформа «Піфагор») [<https://pifa.com.ua/training/>].
39. Курс «Створення онлайн проєктів та міжпредметних зв'язків. Фізична культура» (платформа «Піфагор»). URL: <https://pifa.com.ua/training/>.
40. Курс «Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології» (платформа «Піфагор») URL: <https://pifa.com.ua/training/>.
41. Лисенко Л. Л. Організаційно-педагогічні умови становлення професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення теорії і методики фізичного виховання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2015. Вип. 3(1). С. 219–223.
- URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2015_3\(1\)_70](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2015_3(1)_70).
42. Ліненко А. Ф. Готовність майбутнього вчителя до педагогічної діяльності. *Педагогіка і психологія*. 1995. №1. С 125–132.
43. Ліненко А. Ф. Педагогічна діяльність і готовність до неї. Одеса: ОКФА, 1995. 80 с.
44. Матвійчук Т. Ф. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичного виховання у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Вінниця, 2015. 272 с.

45. Митяненко Ю. В. Теоретичні основи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до педагогічної взаємодії у фізкультурно-оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2019. Вип. 3К. С. 365–368.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2019_3K_95.

46. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. посібник. Київ : КДНК, 2003. 615 с.

47. Нестеров О. С., Артеменко В. В., Мілаєв О. І. Сучасний стан готовності вчителів фізичної культури до використання фізкультурно-оздоровчих технологій у професійній діяльності. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*. 2016. Вип. 2. С. 38–46.

48. Наумова І. І. Становлення професійної ідентичності майбутніх учителів як наукова проблема. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2014. Вип. 38. С. 257–261.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2014_38_36.

49. Носко М. О. та інші. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання здоров'язберезувальних технологій. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка*. 2018. № 156. С. 88–93.

50. Освітньо-професійна програми Фізична культура URL: <https://drive.google.com/file/d/1qhmAAK4wA5EgPDD9DVOkli7J9HD1PQ-q/view>

51. Особливості формування здоров'язберезувального освітнього середовища на заняттях з фізичного виховання в закладі вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 2(21). С. 210–214.

52. Остапенко Г. О. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язберезувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Київ, 2013. С. 20.

53. Павлик Н. П. Теорія і практика організації неформальної освіти майбутніх соціальних педагогів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. 350 с.
54. Педагогічна майстерність майбутніх учителів фізичної культури як предмет наукових досліджень / Б. А. Максимчук, В. В. Овчарук, С. А. Карасевич та ін. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. Серія 15 : *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури*. 2019. Вип. 11. С. 129–134.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2019_11_31
55. Переверзева С., Марчик В. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійного саморозвитку в процесі позааудиторної роботи. *Педагогіка вищої та середньої школи*. Кривий Ріг: КДПУ, 2017. №1 (50). С. 56–65.
56. Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія / за ред. проф. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2014. 443 с.
57. Радченко О.В. Методика навчання основ техніки з волейболу; методичні рекомендації / О. В. Радченко, В. І. Смолюк, О. Д. Швай, Ю. Ю. Цюпак. – Волинськ. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. – 56 с.
58. Словник психолого-педагогічних понять і термінів.
URL: <http://osvita.ua/school/method/psychology/1270/>
59. Соловйов В. Психолого-педагогічні умови підвищення готовності майбутніх викладачів фізичного виховання до педагогічної діяльності. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 3. С. 152–161.
60. Степанченко Н. І. Система професійної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.04. Вінниця, 2017. 40 с.
61. Сухомлинський В. Вибрані твори : в 5 т. Т. 5. Статті. Київ : Радянська школа, 1977. 639 с.

62. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія. Запоріжжя: ЗДУ, 2003. 442 с.
63. Томчук М. Методологічні засади дослідження та формування психологічної готовності особистості до діяльності. *Психологія і суспільство*. 2010. №4 (42). С. 41–46.
64. Упатова І. П. Науково-методична робота як чинник професійного становлення учителя в умовах модернізації освіти. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2012. Вип. 30. С. 171–179.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzkr_2012_30_25.
65. Фізичне виховання: проблеми та перспективи: монографія / за загальною редакцією проф. Г. П. Грибана. Житомир: Рута, 2020. 384 с.
66. Христова Т. Є., Ребар І. В., Абдуллаєв А. К. Схема професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до спортивно-ігрової діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. праць. 2021. Т. 3. Вип. 74. С. 178–182.
67. Чобітько М. Г. Проектування впливу освітньо-професійного середовища на становлення особистісно орієнтованої позиції майбутніх учителів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2013. Вип. 1-2. С. 26–33.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2013_1-2_6.
68. Шаповалова І. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення у вищих навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Запоріжжя, 2016. 246 с.
69. Шевченко А. Зміст педагогічних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. *Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки*. 2013. Випуск 123. С. 376–379.
70. Шутько В. В., Отрищенко В. Ю. Формування дослідницьких здібностей майбутніх вчителів під час проходження педагогічної практики. *Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання* : зб. наук. праць / за заг. ред. Ю. Ю. Долинного. Краматорськ : ДДМА, 2016. С. 219–226.

71. Щербань П.М. Прикладна педагогіка: навчально-методичний посібник. Київ: Вища школа, 2002. 215 с.
72. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. Київ : Либідь, 2002. 560 с.
73. Ячнюк І. О. Теоретична підготовка майбутніх учителів фізичної культури, як один з компонентів професійного становлення. *Молодий вчений*. 2017. № 3.1. С. 316–319. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_3
74. Benyamin, Chaya. Montessori: an effective learning approach or a matter of faith? URL: <https://www.theperspective.com/debates/living/montessori-universally-effective-learning-approach-simple-matter-faith>
75. Bereczki E. O., & Kárpáti A. (2018). Teachers' beliefs about creativity and its nurture: A systematic review of the recent research literature. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1747938X17300490>
76. Chu D. A. (1992). *Jumping into Plyometrics*. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Jumping_Into_Plyometrics.html?id=9z9ulTMsR8cC&redir_esc=y
77. Dewey J. *Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education*. URL: <https://www.gutenberg.org/ebooks/852>
78. Gardner J. The nature of Leadership. *The Jossey-Bass Reader on Educational Leadership* / Margaret Grogan, editor; introduction by Michael Fullan. Sun, Francisco : Jossey – Bass. A Wiley Brand, 2013. P. 17–28. URL: <https://download.e-bookshelf.de/download/0000/8064/32/L-G-0000806432-0020431057.pdf>
79. Kolb DA. *Experiential Learning. Experience as the Source of Learning and Development. Second Edition*. URL: file:///tmp/mozilla_user0/EL2edcoverfrontmatterandintro.pdf
80. Rosário P. The effects of teachers' homework follow-up practices on students' EFL performance: A randomized-group design. URL: https://www.researchgate.net/publication/282943208_The_effects_of_teachers%27_homework_follow-up_practices_on_students%27_EFL_performance_A_randomized-group_design

81. Schon D. *Educating the Reflective Practitioner*. San Francisco: Jossey Bass, 1987. 347 p.
82. Wenger E. *Communities of practice: Learning, Meaning and Identity*. URL: https://books.google.com.ua/books?id=heBZpgYUKdAC&printsec=frontcover&hl=uk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0

ДОДАТКИ

Додаток А

URL:<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeiY9abZZJPc2Ti66OK58B8czXWHD95C096YLuTg9mPZriWSg/viewform?usp=sharing>

Анкета для викладачів щодо їх ставлення до формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності

vikusyakorostiy@gmail.com [Сменить аккаунт](#)

 Совместный доступ отсутствует

Стаж викладацької роботи на кафедрі фізичної культури:

- Менше одного року
- 1-3 роки
- 3-5 років
- Понад 5 років

Як ви оцінюєте важливість готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності на шкалі від 1 до 5, де 1 - не важливо, 5 - дуже важливо?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Чи вважаєте ви поточні методи формування готовності вчителів фізичної культури ефективними?

- Так
- Ні
- Потребують удосконалення

Які аспекти ви вважаєте ключовими у формуванні готовності майбутніх вчителів фізичної культури? (Оберіть всі, що відповідають)

- Теоретичні знання про фізичну культуру
- Методика викладання
- Психологічна підготовка до роботи з учнями
- Організаційні навички

Чи проводиться на кафедрі систематична робота щодо підвищення ефективності формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури?

- Так, регулярно
- Так, але не часто
- Ні, не проводиться

Які ініціативи, на вашу думку, можуть покращити процес формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури?

Мой ответ _____

Чи берете ви участь у програмах або навчанні для вдосконалення підходів до формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури?

- Так, регулярно
- Час від часу
- Ні, не беру участь

Які переваги, на ваш погляд, принесе покращення процесу формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури для освітньої програми кафедри та для майбутніх учителів?

Мой ответ _____

Додаткові коментарі та зауваження щодо формування готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності.

Мой ответ _____

Додаток Б

URL:https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfU_ZJcI5D4U4kdDuetzIF5pTV_iz7XOs6_9BXhQGpfVll83A/viewform?usp=sharing

Визначення рівня готовності майбутніх вчителів фізичної культури до професійної діяльності

vikusyakorostiy@gmail.com [Сменить аккаунт](#)

Совместный доступ отсутствует

Як ви оцінюєте важливість теоретичних знань про фізичну культуру для майбутніх вчителів?

- Дуже важливі
- Важливі
- Менш важливі
- Не важливі

Як ви оцінюєте рівень своєї підготовки в галузі фізичної культури?

- Дуже високий
- Високий
- Середній
- Низький

Чи знаєте ви актуальні методи та технології викладання фізичної культури?

- Так, і використовую їх
- Так, але не завжди використовую
- Так, але рідко використовую
- Ні, не маю знань в цій галузі

Як ви сприймаєте взаємодію з учнями під час занять фізичною культурою?

- Я це вважаю однією з головних переваг своєї роботи
- Я вважаю це важливим аспектом, але інколи важко
- Я маю певні труднощі в спілкуванні з учнями
- Я відчуваю великі труднощі взаємодії з учнями

Як ви реагуєте на виявлення індивідуальних потреб та можливостей кожного учня?

- Сприяю розвитку індивідуального підходу до кожного учня
- Спрямовую на виконання стандартних завдань для всіх
- Іноді враховую індивідуальність учнів
- Ігнорую індивідуальні потреби учнів

Як ви плануєте свої уроки фізичної культури?

- Докладно розробляю плани та методи навчання
- Планую загальний хід уроку, але деталі залишаю на випадковість
- Приділяю мінімальну увагу плануванню
- Не планую уроки, вони розвиваються самі собою

Як ви оцінюєте свою здатність стимулювати учнів до фізичної активності?

- Відчуваю себе досить впливовим на їхню мотивацію
- Зазвичай стимулюю учнів, але не завжди
- Маю труднощі в стимулюванні учнів
- Не відчуваю себе впливовим на мотивацію учнів

Як ви створюєте позитивне емоційне середовище під час занять фізичною культурою?

- Завжди намагаюся підтримувати позитивний настрій
- Звертаю увагу на емоційний клімат, але не завжди
- Емоційна атмосфера в роботі мені не важлива

Як ви реагуєте на конфлікти та негативні ситуації на уроках фізичної культури?

- Дію швидко та знаходжу конструктивні рішення
- Переживаю, але намагаюся врегулювати ситуацію
- Не вмію ефективно вирішувати конфлікти
- Спробую уникнути конфліктів
- Варіант 5

Як ви ставитиметесь до учнів, які не мають особливих здібностей у фізичній культурі?

- Стимулюватиму їхню активність та допомагатиму вдосконалювати навички.
- Надам можливість обирати інші види фізичної активності, які їм цікаві.
- Варіант 3

Отправить

Очистить форму

Додаток В

Скріншоти зроблені з методичних рекомендацій «Підготовка волейболістів», 2002 р. (автори: О.В. Радченко, С.В. Радченко) [57, с. 32].

Рухи з м'ячем обом до стіни (метод «паром»)

Вправи для розвитку м'язів, які беруть участь у виконанні нападаючих ударів.

1. Стискання тенісного м'яча, обертальні рухи кистями з обтяжуваннями; відштовхування долонями і пальцями від стіни обома руками одночасно і поперемінно правою і лівою рукою.

2. Кидки набивного м'яча вагою 1 кг кистями: однією (правою чи лівою) рукою або обома з положення руки вгорі.

3. Удари по волейбольному м'ячу (на кисті обтяження -- рукавичка із свинцевою пластинкою).

4. Вправи для плечового поясу з гумовими амортизаторами, гантелями, штангою.

5. Кидки набивного м'яча вагою 1-2 кг з-за голови двома руками, однією рукою над головою («крюком»).

6. Стрибки на гімнастичні мати, стрибки з висоти 40-80 см з наступним стрибком вгору; стрибки з місця з відштовхуванням двома ногами та торканням підвішеного м'яча, стрибки з розбігу з відштовхуванням однією або двома ногами.

7. Метання гумових м'ячів (хокейних, тенісних із свинцевим шротом) у стрибку з розгону через сітку.

8. Багаторазові стрибки з місця і з розгону в поєднанні з ударами по м'ячу на гумових амортизаторах; те саме після стрибка з висоти 40-50 см

Для розвитку у волейболістів координації рухів в ігрових ситуаціях, які швидко змінюються, рекомендують комплексні вправи, які виконуються в швидкому темпі:

1. Акробатичний стрибок, перекид через перешкоду, після короткого розбігу стрибок у «вікно», відштовхування від пружинного містка, стрибок на канат, піднімання по канату до певної позначки, зіскакування і точне приземлення, заключний ривок до фінішу.

2. З положення лежачи на спині за сигналом встати, зробити короткий розбіг (3-4 м), потім - стрибок через бар'єр, відразу перелізти через гімнастичну колоду, зробити ривок на 5-7 м, залізи на гімнастичну стінку і торкнутися, рукою позначки - злізти на підлогу і зробити заключний ривок до фінішу.

3. Гравці розміщуються попарно обличчям один до одного на відстані 6-8 м. Першу передачу виконують над собою, другу партнерові, після чого гравець робить перекид уперед або назад. Вправу проводять 8-10 раз.

4. Один з гравців стоїть з м'ячем під сіткою, другий – на лицьовій лінії в різних вихідних положеннях. Перший гравець виконує удар об підлогу, другий після того, як м'яч відскочить від підлоги, повинен встати і зробити передачу партнерові.

Розвивати спеціальну спритність потрібно на початку основної частини.

Орієнтовні вправи для вивчення нападаючого удару.

1. Нападаючі удари з передачі партнера. Учні з м'ячами вишиковуються в колону в зоні 4: перший на відстані 3 м від сітки, а гравцю, який виконує передачу - у зоні 3. З протилежного боку розміщення гравців аналогічне. Після передачі м'яча виконується удар; гравець, який виконав удар, переходить у протилежну колону, і вправа продовжується.

2. Кожний гравець виконує нападаючий удар, після чого переходить у зону 3 для виконання другої передачі.

3. Гравці розташовуються в колону по одному в зоні 2. Із зони 2 м'яч передають у зону 3 для виконання другої передачі, із зони 3 у зону 2, звідки м'яч нападаючим ударом спрямовується через сітку на другу половину майданчика.

4. Гравці стоять у колоні по одному в зоні 3, один гравець у зоні 2, звідки для удару м'яч передається в зону 3, Нападаючим ударом м'яч спрямовується на протилежний бік майданчика.

5. Гравці виконують нападаючі удари серіями по 15-20 раз з кожної зони.

6. Нападаючі удари з зони 4 після передачі м'яча із зони 3. У зону 3 м'яч передається у зони 6, 5.

7. Те саме, але нападаючий удар зони 2.

8. Нападаючий удар після прийому м'яча. З другої половини майданчика виконують подачу м'яча в зону 4, гравець приймає м'яч і передає м'яч в зону 3, звідки виконується передача для нападаючого удару, гравець зони 4 завершує удар. Після 8-10 ударів учні міняються місцями.

9. Нападаючі удари із зони 4, 2 з далеких передач (1,5 -2 м від сітки).

10. Нападаючі удари в певні зони майданчика.

11. Нападаючі удари з передачі м'яча з глибини майданчика.

Орієнтовні вправи для вивчення прийому м'яча двома руками знизу.

1. В парах. Прийом м'яча після передачі партнера стоячи на місці і після переміщення в різних напрямках.

2. Чергування передач і прийому в залежності від траєкторії його польоту.

3. В парах. Прийом м'яча через сітку на різній відстані, з різною траєкторією.

4. Прийом м'яча над собою і за голову після швидких переміщень. Гравці стоять в парах в колону по одному. У того, хто стоїть ззаду, м'яч. Задній передачею зверху направляє м'яч вперед-вверх. Другий, побачивши м'яч, швидко переміщується вперед і приймає його над собою або за голову. Після 3-4 повторень партнери міняються ролями.

5. Прийом м'яча, який відскочив від сітки. Спочатку м'яч гравець приймає від нижньої частини сітки, стоячи боком біля сітки, а потім від середньої і верхньої частини. Те саме, але переміщення до сітки.

6. В трійках. Учні розташовуються в зонах 6-3-4 (2). Гравець зони 4 направляє м'яч передачею в зону 6, звідки слідує прийом м'яча в зону 3. Гравець зони 3 передачею адресує м'яч в зону 4 або 2. Після 4-5 повторень гравці міняються ролями.

7. Прийом і передача двома руками знизу в колонах через сітку. Гравці розташовуються на відстані 3 м від сітки.

8. Прийом м'яча в четвірках. Гравці розміщуються в 2-3-1- зоні на відстані 5-6 м. Гравці 2-3 зони беруть по м'ячу і виконують передачу м'яча по діагоналі знизу двома руками. Гравцям 1- 6 зони, а ті, в свою чергу, приймають м'яч знизу двома руками і передають м'яч теж по діагоналі.

9. Те саме в четвірках, але передача виконується гравцеві, який стоїть напроти, а гравці, які приймають м'яч, після прийому м'яча міняються місцями і приймають м'яч знову від гравця, який стоїть напроти.

10. Те саме, але міняються місцями ті, що виконують передачу і ті, що приймають передачу знизу двома руками.